

Itse
tuon
sanoiksi
virkki
IV

Yleisnäkymä Virkki-Käsityö-
museon kokoelmista. Laatik-
kopenkkiin puunleik-
kauskoristelu noudattelee ri-
kasta itäkarjalaista rakennus-
ten koristeluperinnettä.
Suunnittelu: Eino Kerminen,
Tyyne-Kerttu Virkki.
Toteutus: Teuvo Rautio
Museovirasto

Virkki-Käsityö-museon esi-
neistö on kansainvälinen ja
hyvin moni-ilmeinen. Käsi-
työt koostuvat pääosin itä-
karjalaisista käsipaikoista, kan-
gasnäytteistä, vienankarjalai-
sista puvuista vuosisadan vaih-
teen tienoilta. – Kuva Museo-
virasto.

General view from the Virkki
Handicraft Museum. The
objects in the Museum are
international and many-sided.
The handwork articles are
mainly East Karelian kä-
spaikkas, cloth samples, Rus-
sian Northern Karelian gar-
ments from the turn of the
century. The wood decora-
tion of the box benches is
similar to the rich East
Karelian building ornament
tradition. Planning by Eino
Kerminen and Tyyne-Kerttu
Virkki. Made by Teuvo Rau-
tio. – Photo The Museum
Department.

Kansi:
Käspaikka oven suussa riippu-
massa pyyhkeenä, käsastia ja
saavi alla – Virkki-Käsityö-
museon kokoelmat. Aunus
1942. – Kuva Maria Hako-
korpi-Jumppanen.

The cover:
A käspaikka hanging by the
door as a towel, a water jug
and a bucket underneath. The
Virkki Museum of Handi-
crafts collections. Aunus
1942.

ITÄ-KARJALAN KÄSITÖIDEN JA KYLIEN
PERINTEELLISTÄ KAUNEUTTA

THE TRADITIONAL BEAUTY OF EAST
KARELIAN HANDWORK AND VILLAGES

AUNUS – VIENA

OLONETS – RUSSIAN NORTH KARELIA

Itse tuon sanoiksi virkki IV

PREFACE

The publication of the Tyyne-Kerttu Virkki Foundation "Itse tuon sanoiksi virkki IV" comes out during the tenth anniversary year of the Foundation. The collections of the Virkki Museum of Handicrafts owned by the Foundation were founded in 1977.

The annual reviews "Itse tuon sanoiksi virkki I, II and III" published by the Foundation tell about the founding of the Tyyne-Kerttu Virkki Foundation and the Virkki Museum of Handicrafts and about the Karelian handwork tradition and customs. Also the Estonian and East Karelian handwork traditions are central themes, based on the special knowledge and experience that Tyyne-Kerttu Virkki received as a teacher of weaving and composition drawing in Estonia in a high school, and working in East Karelia directing workrooms and handicraft work. The international descriptions are based on Tyyne-Kerttu Virkki's long work as Editor-in-Chief of the "Omin käsin" magazine (1944–1970). At the same time she carried out pioneer work from 1947 on as the manager and pattern designer of Vokki Oy, which work is still going on. A retrospective exhibition was held in Vokki-Virkki, Merikannontie 3, from October 5 to October 30, 1982 by the support of the Finnish Culture Fund. The Vokki 20 exhibition was held in the Finnish Design Center in 1967 and the Art Museum of Lappeenranta. The Vokki 30, 35 and 40 exhibitions were arranged in Vokki's own exhibition room. Tyyne-Kerttu Virkki has also taken part in the exhibitions of the Finnish Society of Crafts and Design in the Helsinki Art Exhibition Hall, and she has been a judge at exhibitions.

Tyyne-Kerttu Virkki was born on June 5, 1907 in Sakkola on the Karelian Isthmus. Because of her many-sided work she received the title of Handwork Counselor in 1977 as the first person in Finland and in 1988 she received a price of appreciation from the Alfred Kordelin – Toivo Vuorela Foundation as a recorder and transmitter of the handicraft tradition.

The publication "Itse tuon sanoiksi virkki IV" coming out now tells about East Karelian handwork tradition and culture.

The Publication Committee thanks all those persons who with their voluntary work have contributed to the birth of this book and thus have helped in preserving and developing the Karelian culture and spreading out knowledge about it.

The Publication Committee

SAATESANAT

Tyyne-Kerttu Virkki -Säätiön julkaisu Itse tuon sanoiksi virkki IV ilmestyy säätiön kymmenvuotisen toiminnan juhlavuonna. Säätiön omistuksessa olevat Virkki-Käsityömuuseon kokoelmat perustettiin vuonna 1977.

Säätiön aikaisemmin julkaisemissa vuosikirjoissa Itse tuon sanoiksi virkki I, II ja III kerrotaan Tyyne-Kerttu Virkki -Säätiön ja Virkki-Käsityömuuseon perustamisvaiheista sekä kuvataan Karjalan käsityö- ja tapaperinteitä. Myös eestiläinen ja itäkarjalainen käsityöperinne ovat keskeisiä aiheita pohjautuen alan asiantuntemukseen ja niihin työkokemuksiin, joita Tyyne-Kerttu Virkki oli saanut opetustyössään Eestissä kudonnan ja sommittelupiirustuksen opettajana alan korkeakoulussa sekä toimiessaan Itä-Karjalassa työtupa- ja kotiteollisuuden johtotehtävissä. Kansainvälisyyttä esittelevät kuvaukset puolestaan nojaavat pääosin Tyyne-Kerttu Virkin pitkäaikaiseen työhön "Omin käsin" -lehden päätoimittajana (1944–1970). Samanaikaisesti hän suoritti vuodesta 1947 lähtien urauurtavaa työtä Vokki Oy:n toimitusjohtajana ja mallisuunnittelijana, mikä jatkuu edelleen. Oma takautuva näyttely oli Vokki-Virkissä Merikannontie 3, 5.10. – 30.10.82 Suomen kulttuurirahaston tuella. Vokki 20-näyttely pidettiin Finnish Design Centerissä v. 1967 sekä Lappeenrannan taidemuseossa. Vokki 30-, 35- ja 40-näyttelyt järjestettiin Vokki Oy:n omissa tiloissa. Tyyne-Kerttu Virkki on lisäksi osallistunut omilla töillään Suomen Taideteollisuusyhdistyksen yhteisnäyttelyihin Helsingin taidehallissa ja toiminut alan näyttelyiden palkintotuomarina.

Tyyne-Kerttu Virkki syntyi 5.6.1907 Sakkolassa Karjalan Kannaksella. Monipuolisen toimintansa ansiosta hänelle myönnettiin vuonna 1977 käsityöneuvoksen arvo ensimmäisenä henkilönä maassamme ja tunnustuspalkinto v. 1988 käsityöperinteen tallentajana ja välittäjänä Alfred Kordelinin Toivo Vuorelan rahastosta.

Nyt ilmestyvä julkaisu Itse tuon sanoiksi virkki IV sisältää itäkarjalaista käsityöperinnettä ja kulttuuria.

Julkaisutoimikunta kiittää kaikkia niitä henkilöitä, jotka vapaaehtoisella työllään ovat myötävaikuttaneet tämän kirjan syntyyn ja siten edistäneet karjalaisen kulttuurin säilymistä, tunnetuksi tekemistä ja kehittämistä.

Julkaisutoimikunta

Pellavan käsittelyä aunukselaisittain

The Olonets way of working linen

Boris Karpela

WHAT IS EAST KARELIA?

East Karelia or Russian Karelia lies east of the Finnish border in the Soviet Union. Although there are today many different nationalities in the area, the Karelians are of the same tribe as those on the Finnish side of the border. East Karelia consists of three main areas: Olonets Karelia (Aunus) north- and eastward of Lake Ladoga, Onega Karelia (Ääninen) east of the Olonets Karelia area and Russian North Karelia (Viena) in the north. The area north-east of Lake Ladoga has been called Border Karelia (Raja-Karjala). Its inhabitants, like the inhabitants of the Karelian Isthmus, had to leave their home after the war and had to move as evacuees west of the new border.

When the Finns held East Karelia during the war of 1941-44, civilian Finnish teachers and other experts, specially trained for this purpose, were working there. During this time the Karelians had the chance to practice their religion, because the tsasovnas were reopened. The children were taught at schools. Also plentiful material help was given. The Karelians were most thankful for all this.

But there had also been Finns in this area earlier. About 150 years ago Elias Lönnrot had written down the most important parts of the Kalevala on his rune gathering trips. His travel stories inspired scientists and artists to gather and describe the Karelian tradition in its original form, which was important for the Finnish culture.

The people who knew and performed the old Karelian epic poems were called rune singers (runonlaulaja). Amongst them were many talented people with excellent memories. The art of rune singing was inherited in the families, where the children learned poems, songs and spells, although they could say: "I am no kin to the runes and not like to the singers."

*"Mikä mennyt on, ei enää palaa.
Mutta jos se meni ohitseni säteillen,
se säteilee vielä kauan jälkeensä."*

Boris Karpela

Goethe

MIKÄ ON ITÄ-KARJALA?

Itä-Karjala eli Kauko-Karjala sijaitsee Suomen rajan itäpuolella nykyisessä Neuvosto-Karjalassa. Vaikka alueella nykyisin asuu useita eri kansallisuuksia, ovat karjalaiset samaa heimoa kuin rajan Suomen puolellakin.

Itä-Karjalassa on kolme pääaluetta: Aunuksen Karjala Laatokan rannasta pohjois- ja itäsuuntaan, Äänisen Karjala Aunuksen Karjalan itäpuolella ja Vienan Karjala pohjoisessa. Raja-Karjalaksi on nimetty aluetta Laatokan koillispuolella. Sen asukkaat samoin kuin Karjalan Kannaksenkin asukkaat joutuivat sodan jälkeen jättämään kotiseutunsa ja muuttamaan evakkoina eli siirtokarjalaisina uuden rajan länsipuolelle.

Kun Itä-Karjala oli ns. jatkosodan aikana (1941-44) suomalaisten hallussa, siellä työskenteli siviilitehtävissä suomalaisia opettajia ja muita asiantuntijoita, joita oli erityisesti valmennettu näihin tehtäviin. Tänä aikana karjalaiset saivat taas mahdollisuuden uskonnon harjoittamiseen, kun tšasounia avattiin. Lapsille annettiin kouluopetusta. Myös aineellista apua toimitettiin seudulle runsaasti. Kaikesta tästä karjalaiset olivat hyvin kiitollisia.

Mutta suomalaisia oli kulkenut näillä seuduilla aikaisemminkin. Runonkeruumatkoillaan n. 150 vuotta sitten Elias Lönnrot kirjoitti muistiin tärkeimmät Kalevalan ainekset. Hänen matkakuvauksensa innostivat eri tieteen ja taiteen alojen suurmiehiä keräämään ja kuvaamaan alkuperäisessä muodossaan karjalasta kansanperinnettä, joka oli tärkeää suomalaiselle hengenviljelylle.

Karjalan vanhojen kansanrunojen taitajille ja esittäjille on vakiintunut nimitys runonlaulaja. Runonlaulajien joukossa oli monia erityisen hyvämuistisia, lahjakkaita yksilöitä. Laulajantaito kulki perintönä suvuissa, joissa lapset pienestä pitäen oppivat runoja, lauluja ja loitsuja, vaikka saattoivatkin sanella: "En ole runon sukua, enkä laulajan lajia."

*"Kun on rakkaat rauhanvuodet,
peikko rajan umpeen kasvattaa.
Oksan oksaan, oksille oravat kultarinnat."*

Johannes Linnankoski, Rajan lapsi

Aunuksen käsityömuuseon käspaikkakokoelma Aunuksenninnassa 1942. – Kuva Tyyne-Kerttu Virkki.

The käspaikka collection of Handicraft Museum of Olonets in 1942. – Photo Tyyne-Kerttu Virkki.

Tyyne-Kerttu Virkki

ABOUT MY WORK IN EAST KARELIA

In 1941 I was assigned to start the work in the workrooms of the Olonets area in order to revive East Karelian work skills and to pass onward the valuable handwork tradition. The field of work was wide and rich, but the unregulated situation in the country made starting difficult.

In 1944 the workrooms of Olonets had already become a centre of handicraft with sewing rooms, courses, exhibitions and a handwork museum. There were 300 artisans working at home in connection with the workrooms.

Käspaikka towels, embroidery work, laces, various knits and hats out of braided straw were made traditionally. Still, it was said that the art of handwork among the women was dying. But much remained that invited to learn, to record and to teach further. I became acquainted with the objects and the Karelian names, which were to me totally new. Understanding the language was indeed important when I went from village to village gathering old handwork models, which evidenced the rich imagination of the rural woman.

The käspaikka was either woven and decorated on the loom, in which case the ends had broad red or white pickings, or then the ends were needle-embroidered using the drawn thread technique or thick crocheted chain stitch. Front-stitch embroidery had no wrong side; the stitches were alike on both sides. Usually broad laces decorated the käspaikka ends.

Tyine-Kerttu Virkki:

TYÖSTÄNI ITÄ-KARJALASSA

Vuonna 1941 minulle annettiin tehtäväksi aloittaa Aunuksen piirin työtupien toiminta itäkarjalaisen työtaidon elvyttämiseksi ja arvokkaan käsityöperinteen siirtämiseksi eteenpäin. Työkenttä avautui laajana ja rikkaana, mutta olojen järjestäytymättömyys teki alun vaikeaksi.

Vuoteen 1944 mennessä oli Aunuksen työtuvasta kuitenkin muodostunut käsityöalan keskus ompelimoineen, kursseineen, näyttelyineen ja käsityö-museoineen. Kotityöntekijöitä työtuvan piirissä oli 300.

Perinteisesti valmistettiin käspaikkoja, kirjontatöitä, pitsejä, erilaisia kudonnaisia ja hattuja olkipalmikosta. Tosin sanottiin, että käsityötaito naisten keskuudessa oli katoamassa. Jäljellä oli kuitenkin paljon sellaista, mikä kutsui oppimaan, tallentamaan ja opettamaan edelleen. Tutustuin esineistöön ja nimistöön, joka oli minulle täysin uutta ja ilmeikästä karjalan kieltä. Kielen ymmärtäminen olikin tärkeää kulkiessani kylästä kylään tallentaakseni vanhoja käsityömalleja, joissa ilmeni kansannaisen mielikuvituksen rikkaus.

Käspaikka saattoi olla koristettu kangaspuissa kutomalla, jolloin päädyt olivat leveästi puna- tai valkopoimintaiset. Tai sitten käspaikan päät kirjottiin neulalla eli "njieglall" ompelemalla käyttäen joko revinnäismenetelmää tai virkkaamalla paksua ketjukuviointia. Etupistokirjonta oli nurjatonta, samantyyppiset pistot molemmilla puolilla. Käspaikan päitä koristivat lähes aina leveät pitsit.

The käsipaikkas were used in various ways. A käsipaikka hung on a stick stuck in the wall, with a water jug and a bucket under it. The hands were washed and dried by the door on a 2–3 metres long käsipaikka before entering the room.

The main corner, above the table, was the place for the icons. The icon in the centre, the largest and most valuable one, was adorned with a fine and valuable käsipaikka. An old mirror was often decorated in the same way – with its dim glass it would not have been good for anything else. Big photograph frames could also have a käsipaikka around them.

The pride of the hostess was to take a pile of rolled käsipaikkas out of the open chest in the sight of visitors and to throw them one by one on the laps of the diners. They were indeed fine napkins for the mouth and hands, and were not to be spared.

The mother held a fine käsipaikka with a large loaf of bread to meet the newlyweds at the threshold of the groom's home when they came back from the wedding ceremonies. Important guests were welcomed with a similar salt-and-bread ceremony, or when attending a housewarming. The käsipaikka was a handy and much used textile, even at burials.

Work was not saved in creating the bed border, a lace-like decoration in drawn thread technique, which was seen under the bedspread. A high pile of pillows exhibited the abundant decorations of the pillow cases, and often the bed was covered with a "ribuodjalu", also used as a blanket, "yökattie". It was woven into stripes of narrow strips of cloth coloured with earth colours. The rugs and covers in square or figured design and decorated with patchwork were also beautiful.

The "ribujupka", a skirt made of cloth strips, was wonderful, both beautiful and warm and stately. The art of handwork is also seen in the decoration of the "emusta". It was the base of a blouse or shirt, a linen cloth decorated by weaving or by needle like the käsipaikka. It was used as an underskirt and was seen under the "feresi", the broad skirt, when it was lifted up and tucked under the apron strings in order not to get soiled.

In my childhood talented peddlers from Olonets visited Sakkola and the Karelian Isthmus. They were skillfull salesmen and intelligent people. Their ware, from the east and Byzantium, was carefully chosen and had quality. The large black bobbin-made lace scarfs, that were made in the nearby convents, and the silk scarfs in my collection are beautiful and well-made. A light-coloured bobbin-made table centre cloth was bought in Sakkola and it is the only piece of handwork I have from my home.

Käspaikoilla oli monenlaista käyttöä. Käspaikka riippui seinästä pistävän puuoksan päällä, alla vesiastia ja saavi. Heti oven suussa tupaan mentäessä kädet pestiin ja kuivattiin karkealla noin 2–3 metrin pituisella käspaikalla. "Suuress tsupuss", isossa nurkassa, ruokapöydän yläpuolella oli ikonien paikka. Keskimäinen, suurin ja arvokkain ikoni oli juhlistettu komealla ja arvokkaalla käspaikalla. Samoin koristettiin usein vanha peili, joka yleensä ei himmentyneine lasineen muuten enää kelvannut mihinkään. Suuret valokuvakehyksetkin saattoivat saada käspaikan ylleen.

Emännän ylpeytenä oli ottaa avatusta arkustaan vieraiden aikana pino käspaikkakääröjä ja heitellä niitä yksitellen ruokailevan väen polville. Siinäpä hienot suun ja käsien pyyhkeet, joita ei saanut säästellä eikä varoa.

Komea käspaikka äidin käsien kannattamana piti päällään ison leivän, jolla vihiltä tuleva nuoripari otettiin kynnyksen yli miehelään. Samoin voitiin leipä-suolaseremonioin ottaa vastaan valtavierahat tai mennä uudiskotiin ensikäynnille. Käspaikka oli kätevä ja paljon käytetty tekstiili, jolle löytyi käyttöä häistä hautajaisiin.

Vaivaa ei säästetty vuoteen edusliinan, siis päiväpeitteen alta näkyvän pitsikoristelua muistuttavan revinnäisliinan luomisessa. Korkea tyyntorni toi esille tyynyliinujen runsaat koristelut, ja usein vuode oli peitetty ns. "ribuodjualulla", jota käytettiin myös "yökattiena". Se oli maavärein värjättyistä ohuista räsyistä kauniisti raidalliseksi kudottu. Kauniita olivat myös ruudullisiksi tai muuten kuviolliseksi kudotut ja tiheästi tilkuin koristellut peitteet ja matot.

"Ribujupka", räsyhame oli suorastaan ihana, sekä kaunis että lämmin ja ryhdikäs. Vaatetuksessa käsityötaito tuli näkyviin myös "emustan" kirjailussa. Emusta oli puseron tai paidan "kivijalka", pellavainen jatko, joka kirjottiin kangaspuissa tai käspaikan tapaan neulalla. Se palveli alushameena ja näkyi feresin, leveän hameen ollessa nostettuna esiliinanauhojen alle, jottei töissä likaantuisi.

Lapsuudessa kävi Sakkolassa ja Karjalan Kannaksella Aunuksesta monitaitoisia kauppiaita, joita kutsuttiin laukkuryssiksi. He olivat taitavia myyntimiehiä ja älykkäitä ihmisiä. Heidän tavaransa, jotka oli hankittu kaukaa idästä ja Bysantista, olivat monipuolisesti valittuja ja laadukkaita. Kokoelmissani näytteinä ovat suuret mustat nyplätyt huivit, jotka ovat lähiluostareissa valmistettuja, sekä silkkihuivit ovat kauniita ja taidokkaasti valmistettuja. Vaalea nyplätty kaitaliina on ostettu Sakkolassa ja sen olen ainoana työnä saanut kotoani.

Annikki Lukkarinen:

SOME FEATURES OF THE EAST KARELIAN EMBROIDERY TRADITION

The women's traditional handwork has been an important part of East Karelian folk art until the recent times. Wool and linen have been treated for use in the households, cloth has been woven, socks and mittens have been knitted, and various kinds of textile objects decorated with embroidery.

Towards the end of the past century both Russian and Finnish scholars of folklore and folk art began to pay attention to these objects. When the Russian scholars talk about embroidery ornamentation, they point out the richness of ancient motifs in the southwestern part of Russia, where also the Ingrians, Karelians and Vepsians have lived. – In Finland, too, interest towards the "Karelian Songlands" began to grow, and scholars of different culture areas travelled to Karelia, both its Finnish part and the so-called Russian Karelia or East Karelia. During these travels they became familiar with the handwork of the rural woman and were able to get samples for the historical museum, which was to be founded.

In the 40's, during the war, some Finnish ethnologists and textile experts had the chance to visit Olonets, which lies on the other side of the border. There they could study the local handwork tradition. As a result of this work exhibitions were arranged and model books published, so that a larger number of Finns would be able to acquaint themselves with this area of East Karelian culture.

Since the 70's the Soviet scholar of ethnology and folk art A.P. Hokkonen (later Kosmenko) has studied the embroidery from the late 19th century to the early 20th century of the Karelian groups and Vepsians living in present-day Soviet Karelia. In one of her articles she has studied the cartographic spread of different motifs and embroidery techniques according to objects from the above-mentioned time.

Annikki Lukkarinen:

PIIRTEITÄ ITÄ-KARJALAN KIRJONTAPERINTEESTÄ

Naisten kansanomaiset käsityöt ovat olleet hyvin merkittävä osa Itä-Karjalan kansanperinnettä vielä muutamia vuosikymmeniä sitten. Kotitalouksien tarpeiksi on muokattu villaa ja pellavaa, kudottu kankaita, neulottu sukkia ja kintaita ja koristettu erilaisia tekstiiliesineitä kirjonnalla.

Viime vuosisadan loppupuolella niin venäläiset kuin suomalaisetkin kansantaiteen tutkijat alkoivat kiinnittää huomiotaan näihin esineisiin. Kirjontaornameentikkaa käsitellessään venäläiset tutkijat viittaavat muinaisten kuvioaiheiden rikkauteen nimenomaan silloisen Venäjän luoteisosassa, johon kuuluvat myös inkeriläisten, karjalaisten ja vepsäläisten asuttamat alueet. — Myös Suomessa alettiin vuosisadan lopulla tuntee kasvavaa mielenkiintoa "Kalevalan laulumaita" kohtaan, ja monet kulttuurin eri alojen edustajat suuntasivat matkansa Karjalaan, sekä sen Suomen puoleiseen osaan että ns. Venäjän Karjalaan eli Itä-Karjalaan. Näillä matkoillaan he tutustuivat mm. kansannaisten käsitöihin ja saivat hankituksi niitä perusteilla olevaan historialliseen museoon.

1940-luvulla, jatkosodan aikana, eräillä suomalaisilla kansatieteilijöillä ja tekstiiliasiantuntijoilla oli mahdollisuus päästä rajantakaiseen Aunukseen tutkimaan sikäläistä vanhaa käsityöperinnettä. Asiantuntijoiden työn tuloksena järjestettiin näyttelyitä ja julkaistiin mallikirjoja, joten suomalaisilla laajemmaltikin oli mahdollisuus tutustua tähän itäkarjalaisen kulttuurin alueeseen.

1970-luvulta lähtien on neuvostoliittolainen kansatieteen ja kansantaiteen tutkija A.P. Hokkonen (myöh. Kosmenko) tutkinut nykyisessä Neuvosto-Karjalassa asuvien karjalaisryhmien ja vepsäläisten kirjontaa 1800-luvun puolivälistä 1900-luvun alkupuolelle. Eräässä artikkelissaan hän on selvittänyt eri kuvioaiheiden ja kirjontamenetelmien levinneisyyttä alueella kartograafisesti kyseiseltä aikaväliltä peräisin olevien esineiden perusteella.

This study points out the following facts:

The basic techniques of Karelian textile object decoration have been embroidery and pattern weaving, and they have spread around the entire area, though not evenly. For example the Karhumäki – Paatene area as well as the vicinity of Aunuksenkaupunki have pattern weaving as the main technique. In the Prääsä and Kontupohja areas embroidery was used more. In the Olonets, Ääninen and Karhumäki areas clothes and household textiles were decorated with both embroidery and pattern weaving. Cotton embroidery was not done in Russian North Karelia with the exception of the southernmost part, where the embroidery was done mainly by frontstitch and cross-stitch. In the north the clothes were embroidered by colourful silk and wool diagonal stem-stitches and pick-up stitching. This kind of multicolour embroidery has, according to the scholars, earlier been popular also elsewhere in East Karelia, but has become less in the southernmost parts. In Paatene and south in the whole of Olonets drawn thread embroidery has been quite popular. In the central and eastern parts of Olonets chain stitch has been used much in addition to the above-mentioned techniques.

Geometric design has been most used especially as decoration on garments. "Descriptive" motifs, for example female figures, were more rare and were to be found in the southern parts. Still, plant and bird motifs, even the southern fauna, are to be found in Karelian embroidery. They are sometimes interpreted in a Karelian way to fit into their own tradition and taste.

So, the Karelians used embroidery to decorate the women's clothes: the shirt (rätsinä) and the headdress (sorokka) and käspaikka towels and sheet borders (hurstisenranta). The old-fashioned women's shirts with the long sleeves were no longer in ordinary use towards the end of the 19th century. They were only used for wedding rituals. These so-called "muiskarätsinä" had multicolour geometric ornamentation in silk, wool and cotton like in the sorokka on the shoulder parts of the sleeves and the collar. A shirt used in Olonets in the time of the study consisted of two parts: the upper part was sewn of figured cretonne and the lower part of linen. The hem was embroidered with a red cotton stripe either in old front-stitch, cross-stitch or crocheted chain stitch. The motifs were the meander, eight-pointed stars, rhombs, straight and diagonal crosses and other geometric designs. Also plant and bird motifs and stylized female figures were sewn in the hem.

Tästä tutkimuksesta voi tehdä muutamia havaintoja:

Tekstiiliesineiden koristelun peruslajit karjalaisilla ovat olleet kirjonta ja kuviokudonta, jotka ovat levinneet koko alueelle, joskaan ei tasaisesti. Esim. Karhumäen – Paateneen seudulla samoin kuin Aunuksenkaupungin lähistöllä oli vallitsevana lajina kuviokudonta, kun taas Prääsän ja Kontupohjan alueilla ompelukirjonta oli suosittumpaa. Aunuksen, Äänisen ja Karhumäen tienoilla vaatetusta ja käyttötekstiilejä koristettiin sekä kirjonnalla että kudontakuviolla. Vienan Karjalassa ei pumpulilanka-kirjontaa näytä harrastetun juuri muualla kuin aivan alueen eteläosassa, missä nämä kirjonnat on tehty pääasiassa etupistoin eli luotoksittain ompelulla ja ristipistoin. Pohjoisessa vaatekappaleet on kirjottu monivärisin silkki- ja villalangoon vinovarsipistoin eli puoliristeittäin ja virvittäin ommellen. Tällainen monivärinen kirjonta on tutkijoiden mukaan ollut varhaisempina aikoina yleistä muuallakin Itä-Karjalassa, mutta syrjäytynyt eteläisemmiltä seuduilta aikaisemmin. Paateneessa ja siitä etelään koko Aunuksessa on revinnäiskirjonta eli nyhennäisompelu ollut varsin suosittua. Aunuksen keski- ja itäosassa on edellä mainittujen menetelmien lisäksi käytetty runsaasti ketjuvirukkausta.

Kuvioaiheista on geometrinen kuviointi ollut varsinkin vaatetuksen koristelussa vallitsevana kaikilla karjalaisryhmillä. "Esittävät" aiheet (esim. naisshahmot) olivat paljon harvinaisempia ja keskittyivät alueen eteläosaan. Eriyisesti livvikot ovat koristaneet niillä käspaikkoja ja lakananreunuksia, lyydeillä ja varsinaisilla karjalaisilla näitä aiheita esiintyi harvemmin. Kuitenkin monet kasvi- ja lintuaiheet, vieläpä etelän fauna, ovat löytäneet tiensä karjalaiseen kirjontaan. Ne ovat toisinaan saaneet karjalaisilla omaperäisiä tulkintoja, koska he tekivät niitä vastaamaan omaa perinnettään ja makuaan.

Kirjonnalla karjalaiset siis koristivat naisten vaatetusta: paitaa (rätsinä) ja päähinettä (sorokka) sekä käspaikkoja ja lakananreunuksia (hurstisenranta). Vanhakantaiset naisten paidat ylipitkine hihoineen olivat jo 1800-luvun lopulle tultaessa jääneet pois tavallisesta käytöstä vain rituaaliseen haakäyttöön. Näiden ns. "muiskarätsinöiden" hihojen olkakappaleet ja kaulus kirjottiin monivärisin silkki-, villa- ja puuvillalangoon käyttäen samantapaista geometrista ornamenttiikkaa kuin sorokoissa. – Myöhempi paitatyyppi, joka Aunuksessa oli käytössä vielä tarkasteltavana olevana aikana, oli kaksiosainen siten, että yliset ommeltiin kuviollisesta kretonkikankaasta ja alaosa eli emusta palttinasta. Helmaan kirjottiin punaisella puuvillalangalla koristeraita käyttäen joko vanhaa luotosompelua, ristipistoa tai ketjuvirukkausta. Kuvioaiheina olivat meanderi, 8-sakaraiset tähdet, rombit, suorat ja vinoristit sekä muut geometriset sommitelmat. Myös kasvi- ja lintuaiheita ja tyylliteltyjä naisshahmoja ommeltiin paidan helmaan.

Good examples of textile work in the Karelian homes were the bed borders. They were decorated using all techniques. The oldest ones were usually front-stitched and the motifs were geometric and complicated descriptive human and animal figures. Drawn thread embroidery was used for magnificent lace-like borders, especially in the Aunuksenkaupunki area. Plant and tree motifs were popular as well as huge peacocks and other exotic animals. Later also sheet borders were decorated with the quick technique of chain crocheting, when the most suitable motif was the abundant flower design. – Sheet borders were specially prepared for the wedding. The border was not always attached to the sheet, but was used as a decoration on the front side of the bed.

The largest group among the East Karelian embroidered textiles were the long, narrow towels with decorations at both ends, the käspaikka towels. Special time and attention was given for the making of these towels. The käspaikka towels were domestic handwork that the girls learned to do at an early age. The käspaikkas for the wedding were to be self-made. Although the mother and sisters helped, the Vepsian bride had to ask for help from the village women, because if the amount was not large enough, the relatives of the groom could start calling the girl a "straw woman". – The Vepsians thought käspaikkas were to be made by girls only; married women did not usually make them. Before her wedding the girl got from her mother old käspaikkas made by the mother and maybe even the grandmother in their young days. The Vepsians valued "three-generation käspaikka", which had been used at three weddings. In case of illness these were thought to have the best healing power.

Most of the oldest East Karelian käspaikka towels were decorated using front-stitch with red yarn, which was specially suitable for geometric motifs and the various ancient symbolic ornaments. The trees of life appear in various different forms in front-stitch käspaikkas, and also other plant motifs are much used. The bird is a favourite motif as either a fantasy peacock filling the whole käspaikka end or small "kukki" birds. Three-part horse-man compositions and other archaic antropomorphic and zoomorphic motifs seem to have spread most widely into the southern part of Olonets, which is proof of Russian influence. Still, similar descriptive motifs were embroidered also in käspaikkas of the at that time Finnish Border-Karelia.

Itäkarjalaisen kodin näyttäviä tekstiilejä ovat olleet vuoteenreunukset eli terät, kuten niitä myös nimitettiin. Niiden koristelussa on käytetty kaikkia kirjontatekniikkoja. Vanhimmat on yleensä kirjottu luotoksittain, jolloin kuvioaiheina on geometrinen ohella monimutkaisia esittäviä aiheita ihmis- ja eläinhahmoineen. Upeita pitsimäisiä reunuksia on tehty revinnäiskirjonnalla, joka kukoisti varsinkin Aunuksenkaupungin lähiympäristössä. Kuvioaiheina olivat suosittuja kasvi- ja puukuosia, suurikokoisia riikinkukot ja muut eksoottiset eläimet. Myöhemmin lakananreunuksiakin koristettiin nopealla ketjuvirikkaustekniikalla, jonka yhteydessä aiheiksi soveltuivat parhaiten rön-syilevät kukkakuosia. – Lakananreunuksia valmistettiin erityisesti häitä varten. Aina reunusta ei ommeltu kiinni lakanaan eli hurstiin, vaan se asetettiin vuoteen etureunan koristeeksi.

Lukumääräisesti suurimman ryhmän kaikista Itä-Karjalan kirjoituista tekstiileistä muodostivat pitkät, kapeat, molemmista päistään kauniisti kuvioidut pyyheliinat, käspaikat, joiden valmistamiseen on uhrattu erityisen paljon aikaa ja vaivaa. Käspaikat olivat kotikäsityötä, jota tyttölapset varhain oppivat tekemään. Häitä varten tehtävien käspaikkojen piti olla omaa tekoa. Vaikka äiti ja sisaret auttoivat, oli vepsäläismorsiamen toisinaan käännyttävä kylän naisten puoleen, sillä jos käspaikkoja ei häissä ollut tarpeeksi, saattoivat sulhasen naissukulaiset nimittää tyttöä "olkiakaksi". – Vepsäläisillä käspaikkojen teko olikin vain tyttöjen työtä, naineet naiset eivät niitä yleensä valmistaneet. Häiden edellä tyttö sai äidiltään myös vanhoja äidin ja ehkä isoäidinkin nuoruudessaan valmistamia käspaikkoja. Vepsäläisillä olivat erikoisasemassa "kolmen sukupolven käspaikat", jotka olivat olleet mukana kolmissa häissä. Sairauden sattuessa juuri tällaisilla katsottiin olevan suurin parannusvoima.

Useimmat vanhimmista säilyneistä Itä-Karjalan käspaikoista on koristettu luotoksittain ompelulla, joka punaisella langalla tehtynä erityisen hyvin sopi geometrisiin aiheisiin ja niiden moniin ikivanhoihin symbolisiin ornamentteihin. Elämänpuut esiintyvät lukemattomina variantteina luotoskirjontaisissa käspaikoissa, ja muita kasviaiheita esiintyy myös runsaasti. Lintu on rakastettu aihe joko käspaikan pään täyttävänä riikinkukkoa muistuttavana fantasia-lintuna tai pieninä "kukkilintuina". 3-osaiset ratsastajakompositiot ja muut arkaaiset ihmis- ja eläinkuvat näyttävät levinneen voimakkaimmin Aunuksen eteläosaan, mikä viittaa venäläiseen vaikutukseen. Kuitenkin hyvin samantapaisia esittäviä aiheita on kirjottu käspaikkoihin myös silloisessa Suomen Raja-Karjalassa.

Both in Olonets and the Vepsian areas drawn thread embroidery was a typical embroidery technique. This technique was used to make beautiful white *käspaikka* ends with either geometric ornaments or using typical front-stitch descriptive motifs. – At least the Vepsians have made these pure white *käspaikkas* with bird and plant ornaments for burial and memorial ceremonies. – Coloured drawn thread embroidery was not used on East Karelian *käspaikkas*, although it was typical of the Tver Karelian areas. Instead, shirt sleeves and hems have been decorated using this "prosviten" technique also in Russian North Karelia.

Cross-stitching is a more recent technique used by Karelians to decorate headdresses and shirt hems, but only very seldom *käspaikkas*. The inconvenience of this technique when compared to the before-mentioned ones is the wrong side, which was to be avoided in the *käspaikkas*. Geometric designs and plant motifs have been sewn, at first counting the threads as in front-stitch embroidery. Later on canvas and model books were used, and the traditional motifs vanished.

Around the turn of the century the rural people became acquainted with the crocheted chain stitch, which was popular among the professional embroiderers. It was an easy and quick technique and was adapted for use also in the decoration of the Karelian *käspaikkas*. During the time that Hokkonen studied (the late 19th century to the early 20th century) crocheted chain stitch seems to have concentrated in the central and eastern parts of the Olonets Karelia. Later – in the 40's – Tyyni Vahter notes that crocheting was used to decorate *käspaikkas* throughout the whole of Russian Karelia, in the northern parts as well as in Aunuksenlinna and the Vepsian areas. – Geometric and other traditional embroidery motifs were not well suited for crocheted chain stitch, so the decorative winding flower motifs became dominant. Although the Russian neighbours used many colours, the Karelians preferred simple colouring even for chain crocheting: either with red on white linen or with white on red bought cloth, the "kumakku". – The handicraft centres helped to spread crocheted chain stitch combined with drawn thread embroidery, but it remained mostly in the use of professional embroiderers. Because of their influence on the *käspaikkas* appeared also western-style white embroidery models.

The great amount of *käspaikkas* in East Karelian embroidery is based on their use as cult objects. Although they have long been used as household textiles (hand towels and table napkins) and even decorations, these uses are more recent compared to the original ritual use. The *käspaikkas* of all the

Sekä Aunuksessa että vepsäläisalueilla revinnäisompelu oli tavallinen käspaikojen kirjontamenetelmä. Tällä "nyhennäis"-tekniikalla ommeltiin kauniita valkeita käspaikanpäitä joko geometrisin koristeluin tai käyttäen luotosompe-
pelusta tuttuja esittäviä aiheita. – Ainakin vepsäläiset ovat valmistaneet näitä puhtaanvalkeita lintu- ja kasviaihein koristettuja käspaikkoja erityisesti hautaus- ja muistajaismenoja varten. – Värillistä revinnäiskirjontaa ei Itä-Karjalassa käspaikkoihin tehty, vaikka sellainen esim. Tverin Karjalassa oli yleistä. Sen sijaan rätsinänmuiskia ja -helmojakin on Vienassa koristettu tällä "prosviten"-tekniikalla.

Ristipisto-ompelu on myöhäisempi laji, jolla itäkarjalaiset koristivat päähi-
neitä ja paidanhelmoja, mutta vain harvoin käspaikkoja. Tämän lajin haittana edellisiin verrattuna on siinä syntyvä nurja puoli, jota käspaikoissa haluttiin karta-
taa. Punaisella langalla on ommeltu geometrisia sommitelmia ja kasviai-
heita, aluksi kankaan langat laskien kuten luotoksittain kirjottaessa. Myö-
hemmin tulivat käyttöön kanavakangas ja mallikirjat, jolloin perinteiset ku-
vioaiheet väistyivät.

Vuosisadan vaihteessa maaseutuväestölle levisi kaupunkien ammattikirjojen suosima ketjuvirkkkaus, joka helppona ja nopeana menetelmänä otettiin käyt-
töön myös karjalaisten käspaikkojen koristelussa. Hokkosen tarkastelemana aikana (1800-luvun loppu – 1900-luvun alku) ketjuvirkkkaus näyttää keskit-
tyneen Aunuksen Karjalan keski- ja itäosaan. Myöhemmin – 1940-luvulla –
Tyyni Vahter toteaa "koukkusella ommellen" koristetun käspaikkoja "kaut-
ta koko alueen niin Vienassa, Aunuksenlinnan ympäristössä kuin vepsäläis-
tenkin keskuudessa". – Geometriset ja muut perinteiset kirjontakuviot sovel-
tuivat huonosti ketjuvirkkaukseen, joten vallitseviksi jäivät koristeelliset kie-
muraiset kasviaiheet. Vaikka venäläiset naapurit käyttivät useitakin värejä,
pitäytyivät karjalaiset ketjuvirkkauksessakin yksinkertaiseen väriytykseen:
joko punaisella langalla valkealle pellavakankaalle tai valkealla punaiselle
ostokankaalle, "kumakulle". – Käsiyökeskusten välityksellä levisi revinnäis-
kirjontaan yhdistetty ketjuvirkkkaus, joka kuitenkin jäi paljolti ammattikirjo-
jen käyttöön. Nämä levittivät käspaikanpäihin myös länsivaikutteisia valko-
kirjontamalleja.

Käspaikkojen suuri osuus itäkarjalaisessa kirjonnassa perustuu ennen kaikkea
niiden merkitykseen kulttiesineinä. Vaikka niitä on kauan käytetty myös
taloustekstiileinä (käsiyyhykeinä ja lautasliinoina) ja koriste-esineinäkin, ovat
nämä käyttötavat kuitenkin myöhäisiä verrattuna näiden esineiden alkuperäi-
seen rituaaliseen käyttöön. Kaikilla alueen karjalaisryhmillä ja vepsäläisillä
käspaikat ovat entisaikaan olleet välttämättömiä välineitä ihmiselämän tär-

Karelians and Vepsians have been necessary in all the important phases of life, like in childbirth and christening, in wedding and in burial and memorial ceremonies. The käsäpaikkas have been hung in sacred trees as conciliatory and sacrificial gifts and later on in churches and tsasovnas in hope of cure from diseases.

The käsäpaikkas were actually women's articles, handed down from mother to daughter. Maybe this is why the human figures are most often women. Still, men were also part of this tradition. At weddings the bride gave the groom and his male relatives käsäpaikka towels. The men gave them immediately on to the women of their family. The "drushkas", who were wedding 'functionaries', carried them around the waist or tied across the shoulder as sign of the office. The oldest or first drushka, called the "patvaska" in Russian Karelia, was responsible for the ceremonial handing out of the wedding gifts. In Russian Karelia this was done off a whip or a broom, and the Vepsians did it off a plate or a sieve. – After the wedding the käsäpaikkas were given to be kept by the women. – In addition to käsäpaikkas also other embroidered objects were connected with the wedding rituals. For example bed borders were specially made for weddings, shirt hems were embroidered both for the trousseau and wedding gifts, and so were sorokkas. The motifs of all these objects are symbolic and tell about their magic nature. The Vepsian tradition demanded that when the bride left her home during the wedding, the embroidered shirt hem was not to touch the threshold or the floor of the church during the ceremony – it was the duty of the matchmaker woman to see to this. – In the morning following the wedding the mother-in-law took the young wife for a wash behind the fireplace. The wife was to wipe her face in the shirt hem of her mother-in-law "to show her trust in their faith". Sometimes the käsäpaikka was used instead.

The embroidered käsäpaikkas had an equally important role in burial and memorial ceremonies. When a death occurred a käsäpaikka was hung out of the window as a path for the soul, and käsäpaikkas were used to carry the coffin and lower it into the ground "for the soul to pass into the other world", as the Vepsians said. Käsäpaikkas were spread out for the memorial ceremonies. The Vepsians hung them in the memorial sauna bath "for the soul to dry itself". They also spread a käsäpaikka on the fireplace "for the soul to rest".

Different regions have had different traditions in using the käsäpaikka. All of them have considered the käsäpaikka as a uniting link or bridge. The käsäpaikka symbolized the union of two families at a wedding, and during the

keissä vaiheissa kuten synnytyks- ja ristiäismenoissa, avioliiton solmimiseen liittyvissä tilanteissa sekä hautaus- ja muistajaismenoissa. Lepytys- ja uhri- lahjoina käspaikkoja on viety pyhiin puihin ja myöhemmin kirkkoon tai tšasovnaan sairauden paranemista toivoen.

Käspaikat olivat ennen kaikkea naisten esineitä, jotka periytyivät äidiltä tyttärelle. Ehkäpä osittain tästä syystä niiden kuvioinnissa käytetyt ihmishahmot ovat jokseenkin aina tunnistettavissa naisiksi. Silti tradition käyttäjinä olivat yhtä hyvin miehet. Niinpä häissä annettiin morsiamen puolesta käspaikkoja nimenomaan sulhaselle ja tämän miespuolisille sukulaisille, jotka tosin saman tien luovuttivat ne naissukulaisilleen. Druškat, jotka olivat eräänlaisia häiden "toimihenkilöitä", kantoivat niitä arvonsa merkinä vyötäisillään tai olan yli sidottuina. Vanhimman eli ensimmäisen druškan, jota Vienassa sanottiin patvaskaksi, tehtäviin kuului yleensä myös morsiamen lahjojen seremoniallinen jakaminen, mikä Vienassa tapahtui ruoskan tai luudan päältä, vepsäläisillä vadilta tai seuralta. – Häiden jälkeen käspaikat taas palasivat naisväen säilytykseen. – Käspaikkojen lisäksi eräät muutkin kirjontatuotteet liittyivät häärirtuaaleihin. Niinpä vuoteenreunuksia valmistettiin nimenomaan häitä varten, paidanelmoja taas kirjottiin sekä kapioksi että häälahjoiksi samoin kuin ompelusorokoita. Kaikkien näiden esineiden kuviointiin liittyy symboliikkaa, joka kertoo niiden maagisesta luonteesta. Vepsäläisistä tavoista kerrotaan, että kun morsian häiden aikana lähti kodistaan, ei kirjailtu paidanelma saanut koskettaa kynnystä eikä vihkimisen aikana kirkon lattiaa; siitä huolehti valppaana naittajaekko. – Häiden jälkeisenä aamuna anoppi vei nuorikon peseytymään pätsin taakse. Kasvot piti kuivata anopin paidan helmaan, "jotta luottaisi heidän uskoonsa". Joskus tässä käytettiin paidan asemesta käspaikkaa.

Yhtä tärkeä kuin häissä oli kirjottujen käspaikkojen osuus hautaus- ja muistajaismenoissa. Kuoleman tapahduttua käspaikka ripustettiin ikkunasta ulos sielun kulkutiekse, ja käspaikoilla arkku voitiin kantaa ja laskea hautaan, "jotta sielu pääsisi tuonilmaisiin", kuten vepsäläiset sanoivat. Muistajaisjuhlassa käspaikkoja asetettiin esille. Vepsäläiset ripustivat käspaikan myös muistajaissaunaan, "että sielu siihen kuivautuisi". Heillä oli myös tapana levittää käspaikka pirtin uunin päälle, "jotta sielu lepäisi".

Eri seuduilla on ollut toisistaan poikkeavia tapoja käspaikan käytössä. Yhteistä niille on kuitenkin käspaikan mieltäminen eräänlaiseksi yhdistäväksi tieksi tai sillaksi. Jos käspaikka häissä symbolisoi kahden suvun yhtymistä, niin hautaustapojen yhteydessä se oli esine, jonka avulla vainajan sielu pääsi esi-isiensä maailmaan, josta muistajajen aikana palasi elossa olevien sukulaisen luo pitäen näin yllä yhteyttä tämän ja tuonpuoleisen maailman välillä.

burial ceremonies it was to help the soul of the deceased to pass into the world of the forefathers. During the memorial ceremonies the soul returned to the living ones thus making the contact between this world and the other.

Embroidering has also been a profession in East Karelia, and it has been an important way of earning for the rurals during the past century and the beginning of this century. The "old women from Olonets" were known also in Finland. They went around selling embroidered objects, amongst others. Famous East Karelian market places were Troitsa and Sungu. In Sungu there was also a big centre for handwork, and it had an important role in transforming the embroidery patterns and techniques.

The old tradition has best been kept alive by handmade garments, sheet borders and käspaikka towels. The ornamentation of these portrays ancient religious-mythological views. – The East Karelian rich traditional embroidery is also part of the Finnish Karelian handwork tradition, although it has its own special features.

KIRJALLISUUTTA:

- Hokkonen (Kosmenko), A.P. 1975: Karel'skaja narodnaja vsivka vtoroj poloviny XIX – načala XX veka. – Sovjetskaja Etnografija n:o 1.
- Kosmenko, A.P. 1984: Narodnoje izobrazitel'noje iskusstvo vepsov vtoroj poloviny XIX – načala XX veka. Leningrad.
- Lukkarinen, Annikki 1982: Käspaikka. – Helsingin Yliopiston kansatieteen laitoksen tutkimuksia 10. Helsinki.
- Vahter, Tyyni 1944: Itä-Karjalan kansanomaisista käsitöistä. – Muinaista ja vanhaa Itä-Karjalaa. Helsinki.

Vepsäläinen Parazkjeva
Izatova kerii "kankahan
torvikille". Seinällä käs-
paikan päitä. – Kuva
Tyyni Vahter – Aunus
1942 – Museovirasto

Vepsian Parazkeva
Izatova winding cloth.
Käspaikkas are seen
hanging on the wall.
– Photo Tyyni Vahter
Olonets 1942 – The
Museum Department

Kirjontaa on Itä-Karjalassa harjoitettu myös ammattimaisesti, ja se on ollut talonpoikaisväestölle tärkeä ansionlisä viime vuosisadalla ja tämän vuosisadan alussa. Suomessa saakka tunnettiin "Aunuksen mummut", jotka kulkivat kauppaamassa mm. kirjontatöitä. Monista Itä-Karjalan markkinapaikoista olivat huomattavia varsinkin Troitsa ja Sungu. Sungussa sijaitsi myös suuri käsityökeskus, joka vaikutti merkittävästi kirjontamallien ja tekotapojen uudistumiseen.

Parhaiten ovat kirjonnin vanhaa perinnettä säilyttäneet kotikäsiyönä tehdyt vaatekappaleet, lakananreunukset ja käspaikat, joiden kuviointi kuvastaa muinaisia uskonnollis-mytologisia maailmankäsityksiä. – Itä-Karjalan rikas kansanomainen kirjonta liittyy saumattomasti Suomen puoleisen Karjalan käsityöperinteeseen, vaikka sillä on myös omia erityispiirteitä.

Irina Vogulova Kingijevasta kangasta kerimässä.
Aunus 1942. Kuva Tyyni Vahter – Museovirasto
Irina Vogulova from Kingijeva winding cloth.
Olonets 1942 – Photo by Tyyni Vahter – The
Museum Department →

Maikki ja Natalia Andrejeva ompelemassa "te-
rää". Riipuskala 1943. Kuva Tyyni Vahter
Maikki and Natalia Andrejeva sewing. Riipus-
kala 1943 – Photo by Tyyni Vahter ↓

Tyyne-Kerttu Virkki opettelee värttinällä keh-
räämistä Aunuksen työtuvalla 1943. Talvikki
Kosonen seuraa tarkkana tuleeko mitään jälkeä.
Tyyne-Kerttu Virkki learning spinning at the
work room of Olonets in 1943. Talvikki Ko-
sonen stands nearby to see the results. ↘

Aunuksenlinnan kirkon sivuhuoneessa järjestettiin revinnäiskurssit tammikuussa 1944. Opettajana Tyyne-Kerttu Virkki.

A course in drawn thread technique held in the church of Aunuksenlinna in January 1944. Tyyne-Kerttu Virkki is the teacher.

Tyyne-Kerttu Virkin asuintalo Lokakuunkadun varrella 1941–44.

Tyyne-Kerttu Virkki's home on Lokakuunkatu in 1941–44.

Työtuvan "museonurkkaus" Aunuksenlinnassa 1942. Tyyne-Kerttu Virkki työpöytänsä ääressä.

The "museum corner" of the work room in Aunuksenlinna – Olonets in 1942. Tyyne-Kerttu Virkki by her working table.

Revinnäistyö ompelukehyksessä.

A drawn thread work in a sewing frame.

Aleksandra Kurganeva Soutjärveltä ompelee revinnäistä käsipaikan päähän. Kuva Tyyni Vahter 1943 – Museovirasto

Aleksandra Kurganeva from Soutjärvi sewing a drawn thread decoration on a käsipaikka end. Photo by Tyyni Vahter 1943 – The Museum Department

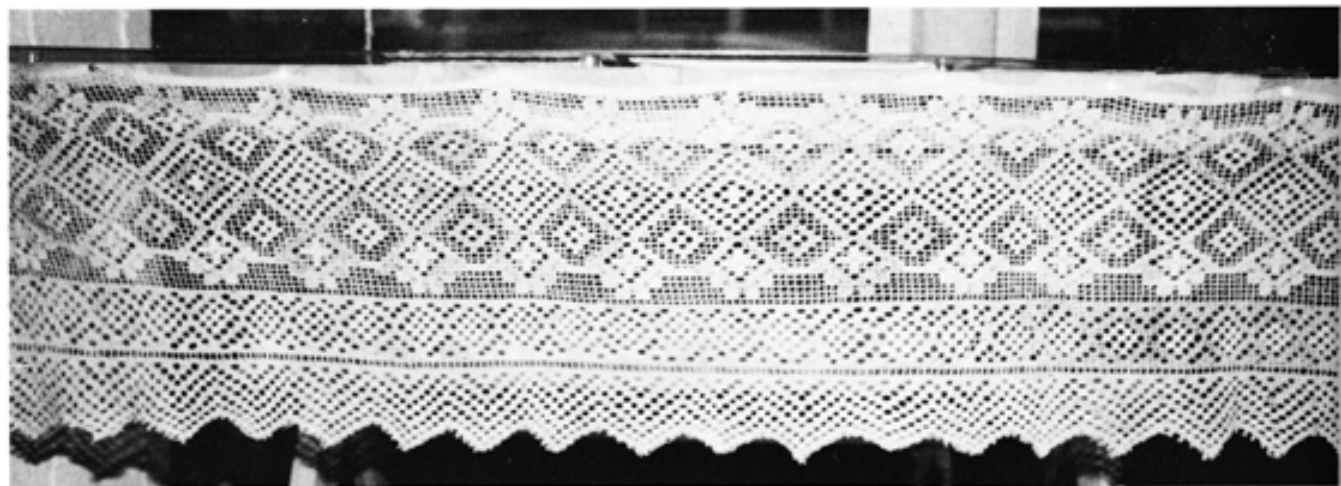
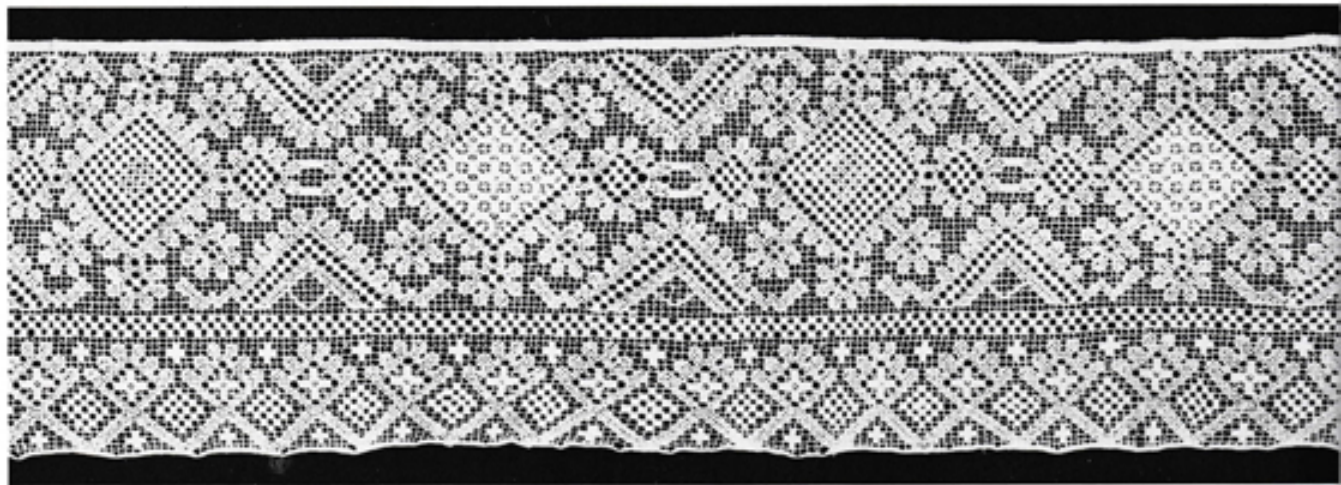
Komeita hurstisen reunoja eli teriä Aunuksesta. Kuvioaiheina olivat usein vaakunaeläimet kuten leijonat ja kaksoiskotkat. – Kuva Museo-virasto

Fine sheet borders from Olonets. The motifs were often coat-of-arms animals like the lions and double eagles. – Photo The Museum Department

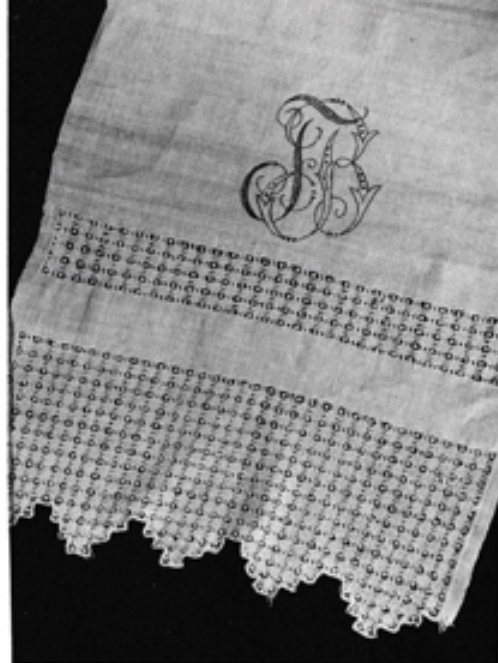
Maija Semenovon vuode upeine revinnäisineen Aunukselinnassa 1942.

The magnificently decorated bed of Maija Semanova in Aunukselinnassa 1942.

Aunukselainen revinnäisenä valmistettu vuoteenreunus, joka kiinnitetään toiselta pitkältä sivultaan 1 sm:n levyiseen tiheäksi palttinaksi kudottuun reunaan. Kudotaan kangas revinnäistä varten niin harvaksi, ettei siitä tarvitse vetää lankoja. Kuviot ommellaan tavalliseen tapaan. – Kuva Tuovi Nousiainen – Omin Käsin 2/1944.

A sheet border made in the drawn thread technique from Olonets. It is attached by one long side to the 1 cm broad dense linen border. The cloth for drawn thread technique is woven so loose that no threads have to be drawn. The decorations are sewn in the normal way. – Photo Tuovi Nousiainen – Omin Käsin 2/1944.

Eriaisia revinnäiskoristeluja käspaikoissa.
Drawn thread decorations on käspaikkas.

Revinnäiskäspaikka, jonka päissä "loukkozet".
A drawn thread käspaikka with special end decorations.

Hevosaihe vanhassa revinnäiskäspaikassa. Lisäsomisteina ostokangaskaistat ja luotoksittain ommeltua kirjontaa. — Kuva Museovirasto

A horse motif on an old drawn thread käspaikka. Strips of bought cloth and front stitch embroidery are additional decorations. — Photo The Museum Department

Käspaikkas in the drawn thread technique are usually white, because the decorativeness has been achieved by holes. The Karelians call this kind of work "nyhennäisompelu".

In this technique the crossing threads are strenghtened after removing the warp and weft threads and the figures are sewn using a thicker thread. In addition to geometric motifs also plant, peacock, lion, double eagle and other Eastern and Byzantine motifs are made in this way. Especially fine bed borders and also käspaikkas were decorated so that the figures were sewn on a gauzy cloth. This way both work and thread were saved. This technique was known in a small area in Riipuskala, Olonets, and the technique was held secret.

Towards the end of the 19th century a new drawn thread technique was spread by means of the handicraft centres. In this technique a figure drawn on the cloth was first surrounded using chain crocheting. The background was made gauzy by removing threads and it was strenghtened, so that the figure remained whole (often a flower motif in Western style) and stood out in a relieflike manner. It could also be emphasized with various types of stitches in white.

Drawn thread käspaikkas were often made by professionals. The so-called "old women from Olonets", who came as far as to Finland to sell handwork articles, had also with them beautiful white drawn thread works, some made by nuns.

Revinnäiskäspaikan päällä on myös luotok-sittain ommeltuja koristeaiheita. Monesti lintu-kuviot muistuttavat he-vosta tai hirveä.

A drawn thread käspaikka end with front stitch decorations. Often the bird motifs resemble horses or elks.

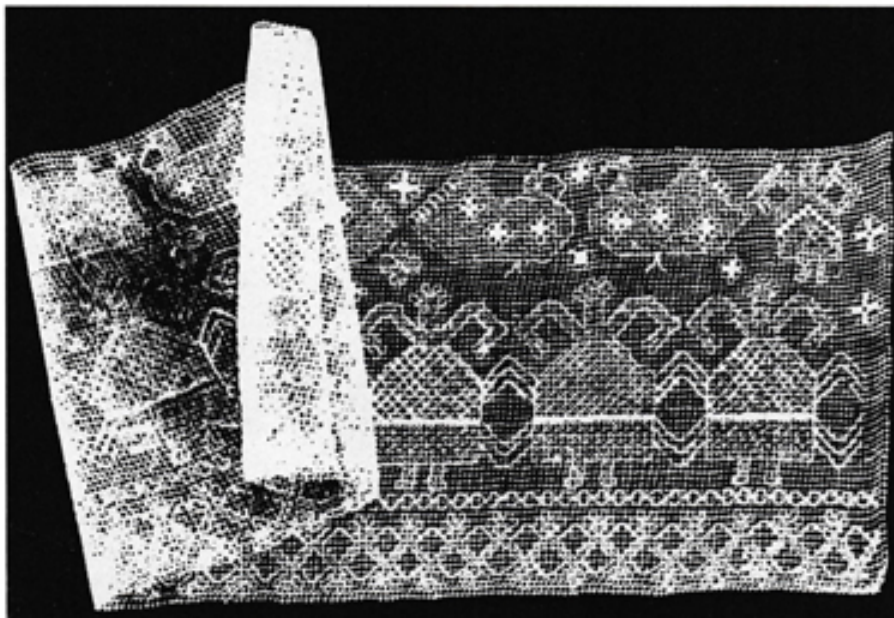
Revinnäiskäspaikat ovat yleensä kokonaan valkeita, sillä koristeellisuus on niissä saavutettu reikien avulla. Karjalaiset nimittävät tätä tekniikkaa nyhennäisompeluksi.

"Näin, kolme ku nyhimmä näin päin, näin on kudiet kolme, kolme jeäy välii, toas kolme nyhimmä i niin kai, kresti lienou. Näissä on kolme langoa, a siidä sillä nieglalla luotellaa, a siidä toas järeillä langalla loajitaa, nyhitty käzipaikka."

Tällä tavoin siis loimien ja kuteiden nyhtämisen jälkeen ristikko vahvistettiin ja siihen sitten paksummalla langalla ommeltiin kuviot. Paitsi geometrisia aiheita tällä menetelmällä on tehty kasvisommitelmia, riikinkukkoja, leijonia, kaksoiskotkia ym. itämaisia ja bysanttilaisperäisiä aiheita. Etenkin komeita vuoteenreunuksia eli "hurtsisenrantoja", mutta toisinaan käspaikkojakin koristettiin myös siten, että kuviot ommeltiin harvaksi kudotulle pohjalle, jolloin säästyi sekä työtä että lankaa. Tämä taito osattiin suppealla alueella Aunuksen Riipuskalassa, ja salaisuutta varjeltiin tarkoin.

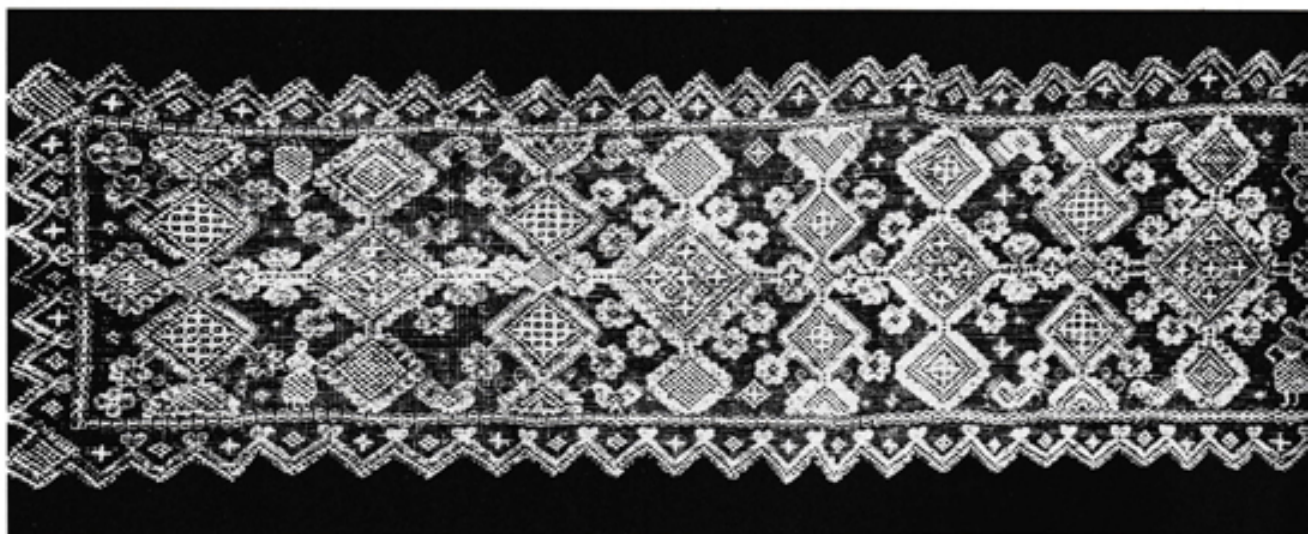
1800-luvun lopulla levisi käsityökeskusten kautta uusi revinnäislaji, jossa kankaalle piirretty kuvio ensin reunustettiin ketjuvirkkauksella. Tausta nyhettiin ääriiviivaa myöten verkkomaiseksi ja vahvistettiin, jolloin ehjäksi jätetty kuvio (usein länsivaikutteinen kukka-aihe) kohosi siitä reliefinomaisesti. Sitä saatettiin vielä tehostaa erilaisin valkealla langalla ommelluin pistoin.

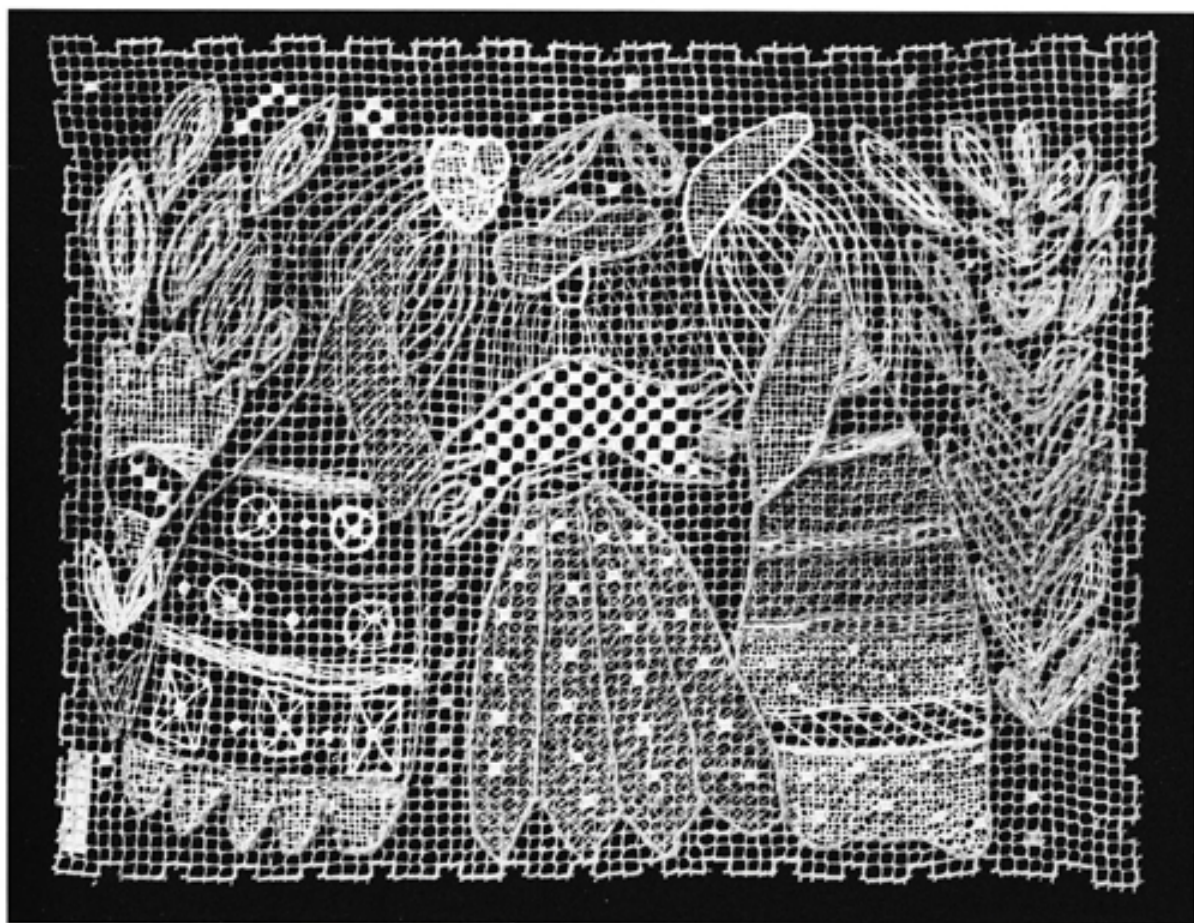
Revinnäiskäspaikat olivat monesti ammattilaisten tekemiä. Ns. "Aunuksen mummot", jotka kävivät Suomessa saakka käsitöitä myymässä, pitivät nykyteissään myös valkeita, kauniita revinnäistöitä, joiden joukossa oli myös nunnien valmistamia.

Revinnäisliina (alla) ja vuoteen reunus. Tyyne-Kerttu Virkin suunnittelemia. – Kuvat Tuovi Nousiainen – Omin Käsien 1/1965.

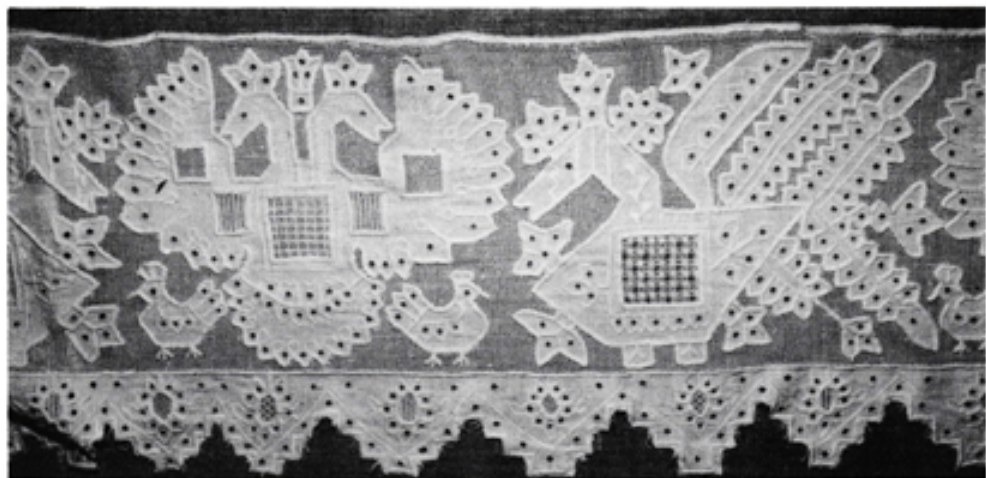
A drawn thread table piece (under) and a bed border planned by Tyyne-Kerttu Virkki. – Photos by Tuovi Nousiainen – Omin Käsien.

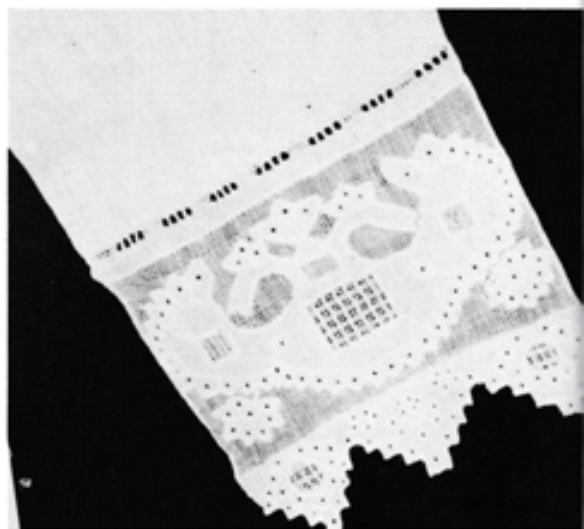
Revinnäisliina, Helvi-Maria Pakkalan suunnittelema. – Kuva Tuovi Nousiainen – Omin Kasin 1/1950.

A drawn thread work planned by Helvi-Maria Pakkala. – Photo by Tuovi Nousiainen – Omin Kasin 1/1950.

Yhdistettyä ketjuvirikkausta ja revinnäistä on käytetty lintuaiheisessa vuoteenreunuksessa ja käspaikan päissä.

Chain crocheting and drawn thread technique have been combined on the bed border with a bird motif and in käspaikka ends.

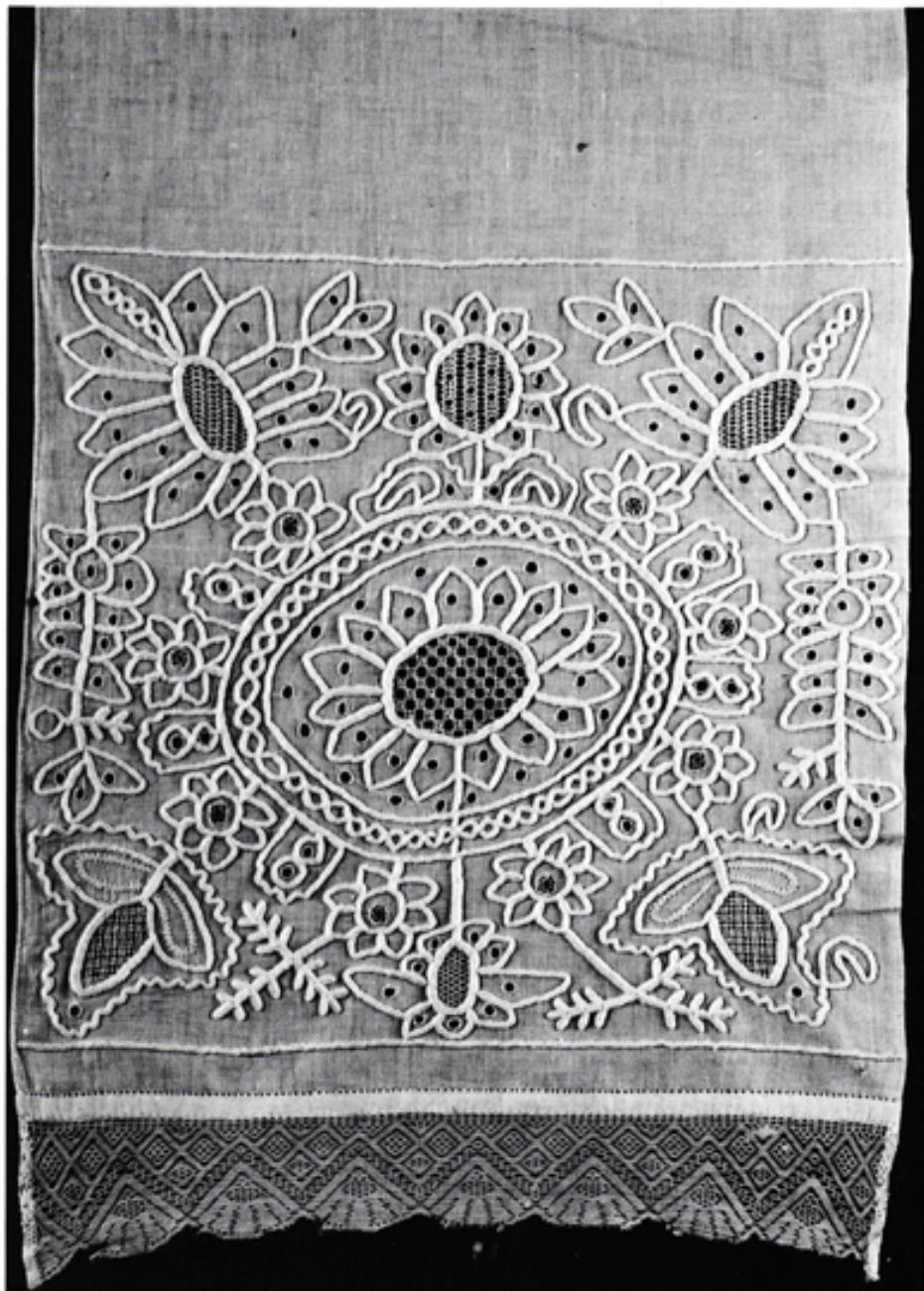

Käspaikan päähän on liitetty valkealla ketjuvirkkauksella koristettu puuvillakangas, ns. "kumakku".

A so-called "kumakku", a red cotton cloth with white chain crocheting, has been attached to a käspaikka.

Uhkea auringonkukka-
aihe ketjuvirkkauksella
ja erilaisilla pohjaompe-
luilla toteutettuna.

A magnificent sun-
flower in chain crochet
and different types of
sewing.

Ketjuvirkkauksella reunustetut kuviot on taidokkaasti täytetty virvittain ompelulla. - Äänislinna - Petroskoi

Figures with a chain crochet border have been skillfully filled with pick-up stitching. - Äänislinna

Tyyliteltyt kaksoiskotkat "kukkapuun" molemmin puolin. Alafriisissä "kukkilinnut". Aunukselainen käsipaikka 1942

Stylized double eagles on both sides of a flower tree. Beneath are "kukki"birds. A käsipaikka from Olonets 1942.

Ristipistokirjontaa käspaikan päissä: yläkuvassa kannuksenpyörä-aihe Karjalaisen käsityön museosta Kizin saarelta. – Varpu Tavi.

Alakuvassa aiheena tyyliteltyjä eläinkuvia, mm. kaksoiskotkia. – Maria Hakokorpi-Jumppanen

Cross stitch on käspaikka ends: in the upper picture a spur disc motif from the Museum of Karelian Handwork on the Kizi Island. – Varpu Tavi.

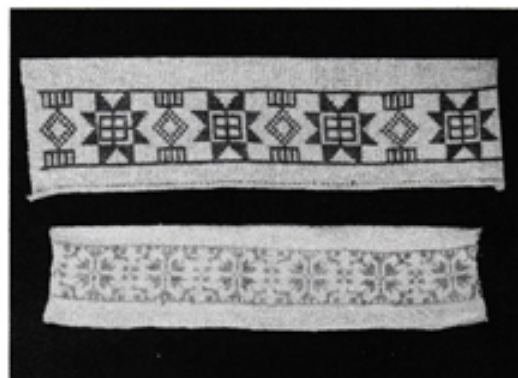
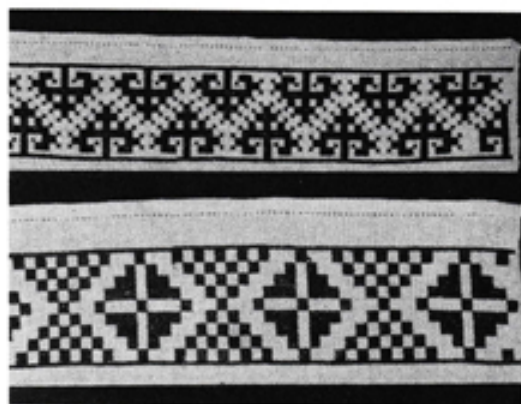
In the lower picture stylized animal motifs, for example double eagles. – Maria Hakokorpi-Jumppanen.

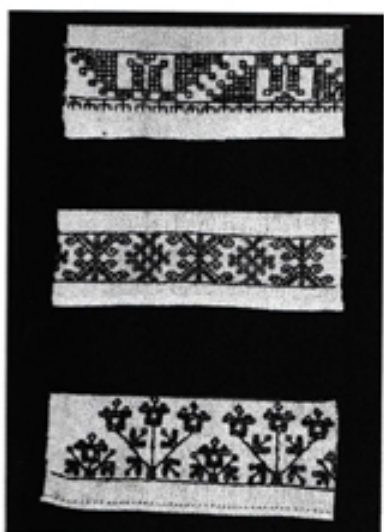

Ristipistokirjontaisissa raidoissa runsaasti kasviaiheita. – Kuvat Museovirasto

Cross stitched stripes with rich plant motifs. – Photos The Museum Department

Luotoksittain ommeltuja kapeita raitoja.

Narrow stripes in front stitch.

Luotoksittain ja virvittain ompelua käsipaikan päässä. Kukot "vartioivat" rakennuksessa olevaa naista. Alla kaksoislinnut. – Kuva Museovirasto

Front stitch and pick-up stitch decoration on a käsipaikka. The roosters "guard" the woman in the house. Beneath double birds. – Photo The Museum Department

Ratsastaja-aihe käsipaikassa.

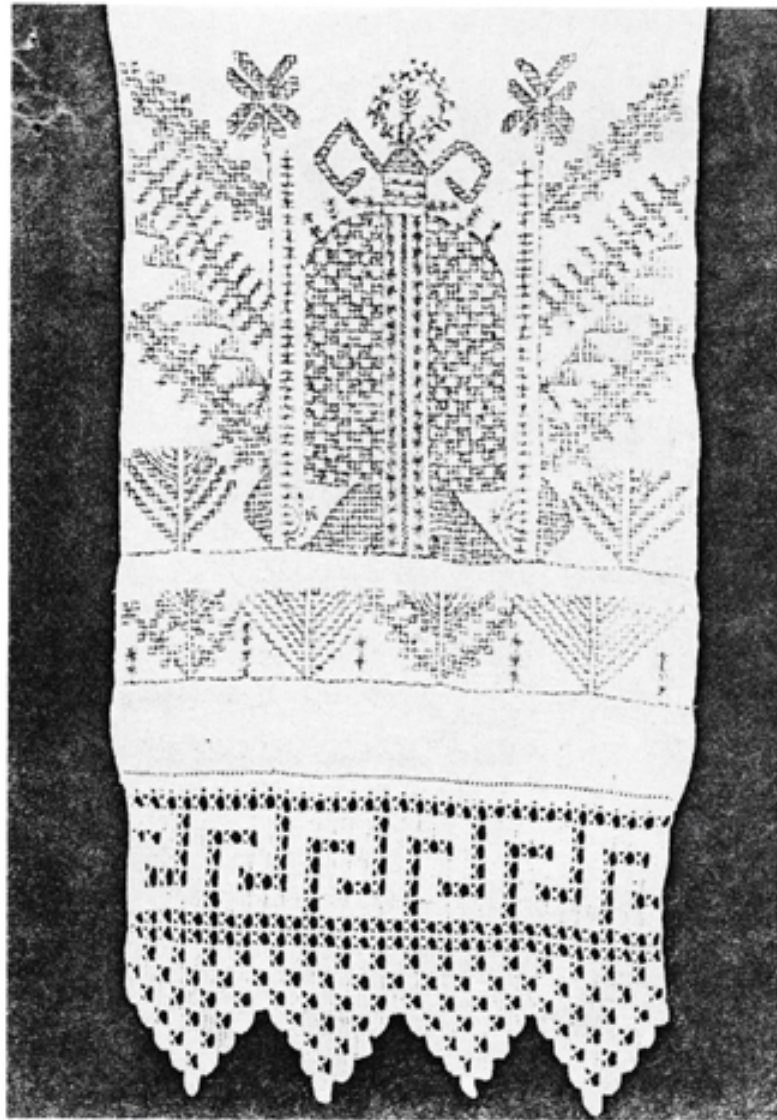
A horseman motif on a käsipaikka.

Ylemmän käspaikan päässä luotoskirjontaisia lintu- ja kasviaiheita, alareunassa tyyli- teltyjä naishahmoja. Alem- man käspaikan kuvioita on täydennetty virvittain eli "poimendaloa- duh" ompe- lulla. – Kuva Museovirasto

The upper käspaikka has front stitch bird and plant motifs, stylized female figures be- neath. The lower käspaikka figures have been completed with pick-up decoration. – Photo: The Museum Depart- ment

Luotoksittain ompelua. Aiheena ihmishahmo ja kasviaiheita. Päässä leveä virkattu pitsi.

Front stitch decoration. A human figure and plant motifs. A broad crocheted lace at the end.

Käspaikka voitti Italiassa

Premio internazionale ASIAGON d'arte filatelica -palkinto on myönnetty Italiassa suomalaiselle postimerkille, "Käspaikka", jonka kuva-aiheena on karjalainen juhlapyyhe.

Postimerkin on suunnitellut taiteilija Pentti Rahikka. Merkki on laskettu liikenteeseen huhtikuussa 1983 ja sen postimerkkiarvo on 6,-. Asiago-palkinnon myöntää vuosittain taiteilijoista ja postimerkkeily-asiantuntijoista koottu kansainvälinen jury. Palkinto luovutettiin 19. heinäkuuta Asiagon kaupungintalossa järjestetyssä tilaisuudessa, jossa posti- ja telelaitosta edusti Suomen Milanon pääkonsuli.

The käspaikka won in Italy.

The Premio internazionale ASIAGON d'arte filatelica -prize has been awarded to the Finnish stamp, "Käspaikka", portraying a Karelian festive towel.

The artist Pentti Rahikka designed the stamp. The stamp came out in April 1983 and its value is 6 Finnish marks. The prize is awarded annually by an international jury of artists and stamp experts. The prize is awarded on July 19 at an event in the Asiago town hall. The Finnish consul of Milano represented Finland at this event.

Erittäin kaunis käspaikan pää.
An exceptionally beautiful käspaikka end.

Käspaikan pää, jossa on erikoinen pykäläreuna. Malli ommeltu pääasiassa luotoksittain, mutta myös muunlaisia pistoja käyttäen erilaisia kankaan pintoja muistuttavasti.

A käspaikka end with a special border. The decoration is done mainly in front stitch with other types of stitch to imitate different cloth surfaces.

Luotoksittain ommellen ja erilaisia pistoja käyttäen on jäljitely kankaan pintoja elämänpuu-aiheisessa mallissa. – Vepsä

Various cloth surfaces have been imitated using front stitch and other types of stitches in this model with the tree on life. – Vepsia.

Lintuaihein kirjottu käspaikka.
Käspaikka with embroidered bird motifs.

Kuvat Tuovi Nousiainen – Omin Käsin 4/1943

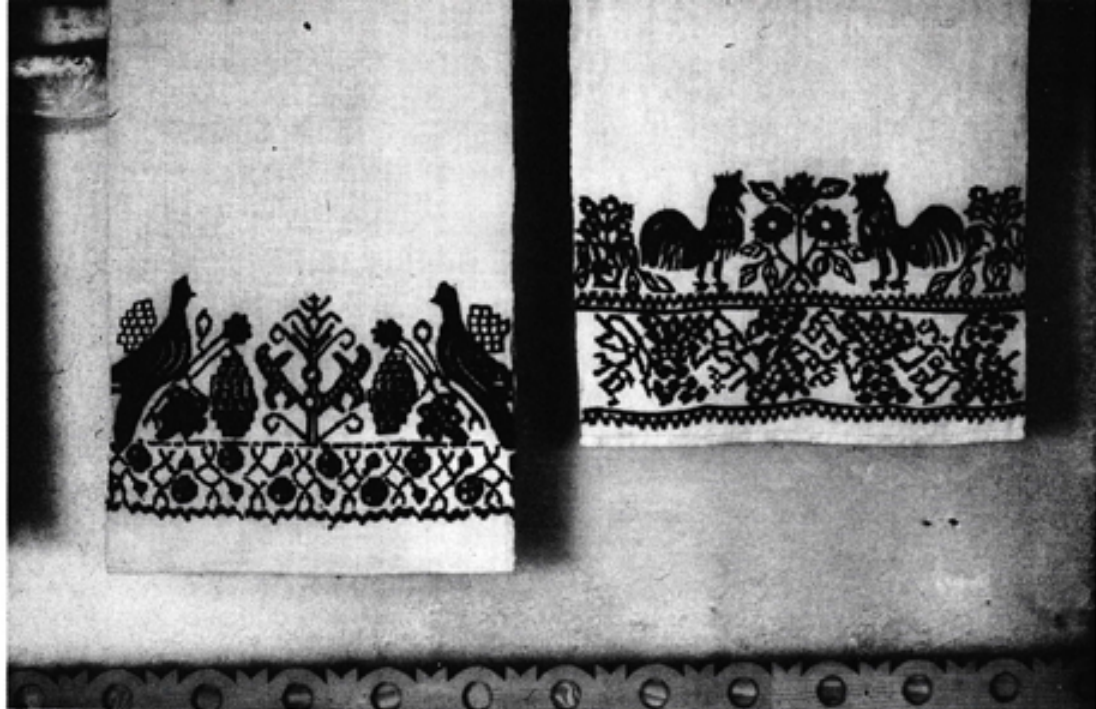

Luotoksittain eli etupistokirjonnalla koristettuja käspaikkoja. – Kuva Museovirasto

Front stitch decoration of käspaikkas. – Photo The Museum Department

Väripainanta – menetelmällä koristettuja käspaikkoja Virkki-Käsityömuuseumissa. – Kuva Museovirasto

Käspaikkas decorated with colour printing in the Virkki Museum of Handicrafts. – Photo The Museum Department.

Käspaikkoja koristettiin myös väripainannalla. Painajat olivat usein venäläisiä, tai ainakin laatat, kuten näkyy tekstistä, joka tarkoittaa "muistoksi". Liinat ovat Soutjärveltä, keskimäinen Kaskesojalta, muut Hinjoelta. Kuva Tyne Vahter – Museovirasto

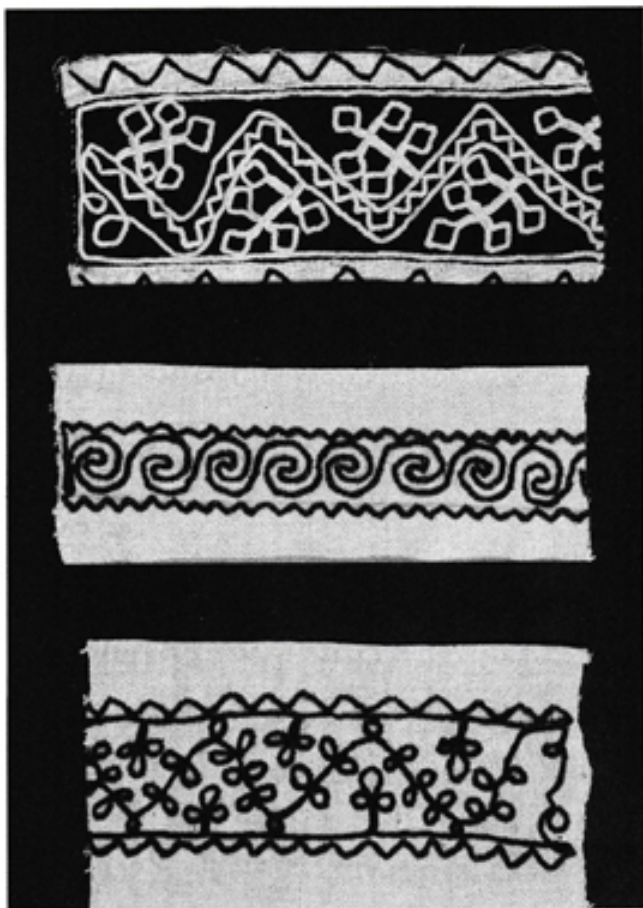
Käspaikkas were also decorated by colour printing. The printers were often Russian, or at least Russian were the printing plates, as can be seen in the text meaning "as a memory". The käspaikkas are from Soutjärvi: the one in the centre from Kaskesoja and the others from Hinjoki. – Photo: Tyne Vahter – The Museum Department

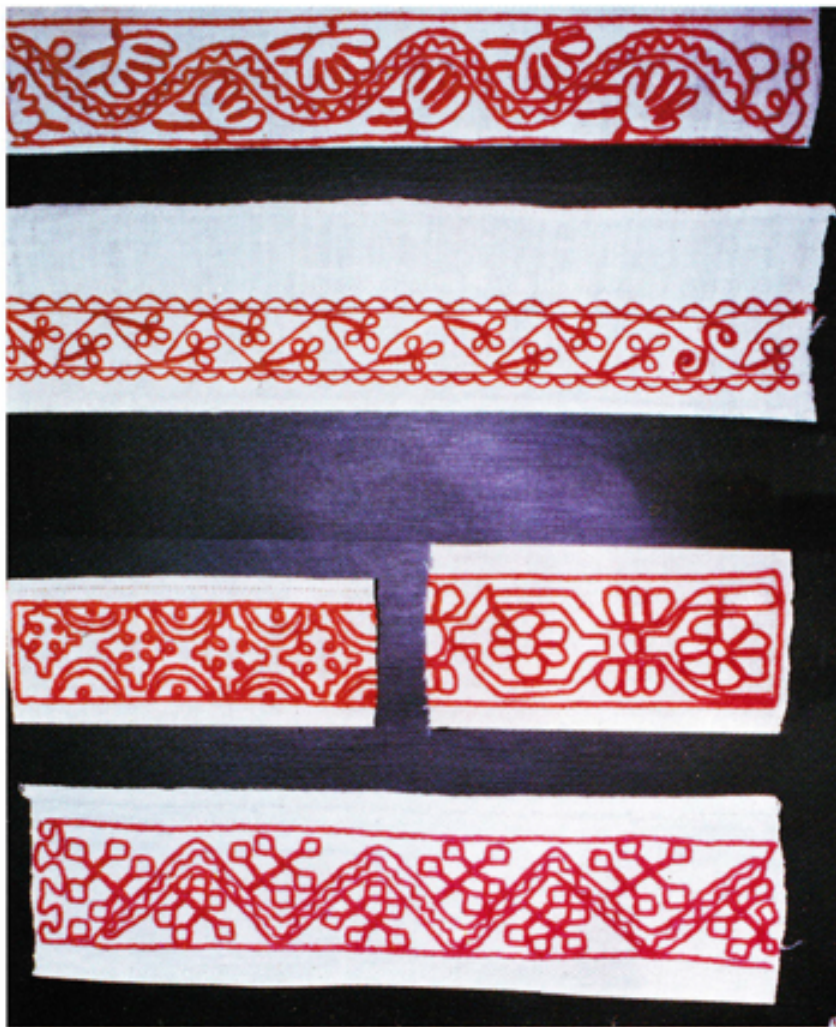

Painamalla koristettuja käsipaikan päitä Soutjärveltä ja Äänislinnasta. Alimmaisessa teksti: "Ketä rakastan, sille lahjoitan". – Kuva Museovirasto

Print-decorated käsipaikka ends from Soutjärvi and Äänislinna. The lowest one has the text: "Whom I love, to him I give". – Photo: The Museum Department

Ketjuvirkkaukirjontaa. Kapeiden raitojen lisäksi runsaskuviainen valkoisella langalla valkoiselle pohjalle kirjottu käspaikan pää. — Kuva Museovirasto

Chain crochet embroidery. In addition to narrow stripes a rich embroidery in white. — Photo: The Museum Department

Ketjuvirrkausta ja pohjaompelua "kumakku"-kankaalla käsipaikan päässä. Karjalaisen käsityön museo, Kizin saari. – Kuva Varpu Tavi

Chain crochet and sewing on a "kumakku" cloth on a käsipaikka end. The Museum of Karelian Handicraft, Kizi Island. – Photo: Varpu Tavi

"Koukkusompelulla" eli ketjupistoin koristettuja käspaikkoja Virkki-Käsityömusseossa.

– Kuva Museovirasto

Käspaikkas decorated with chain crochet in the Virkki Museum of Handicrafts. – Photo: The Museum Department

Ketjuvirkkkaus on nopeatekoinen kirjontalaji, jota käytettiin myös paidanhelmojen koristamiseen.

Chain crocheting is a quick way of embroidery, also used to decorate shirt hems.

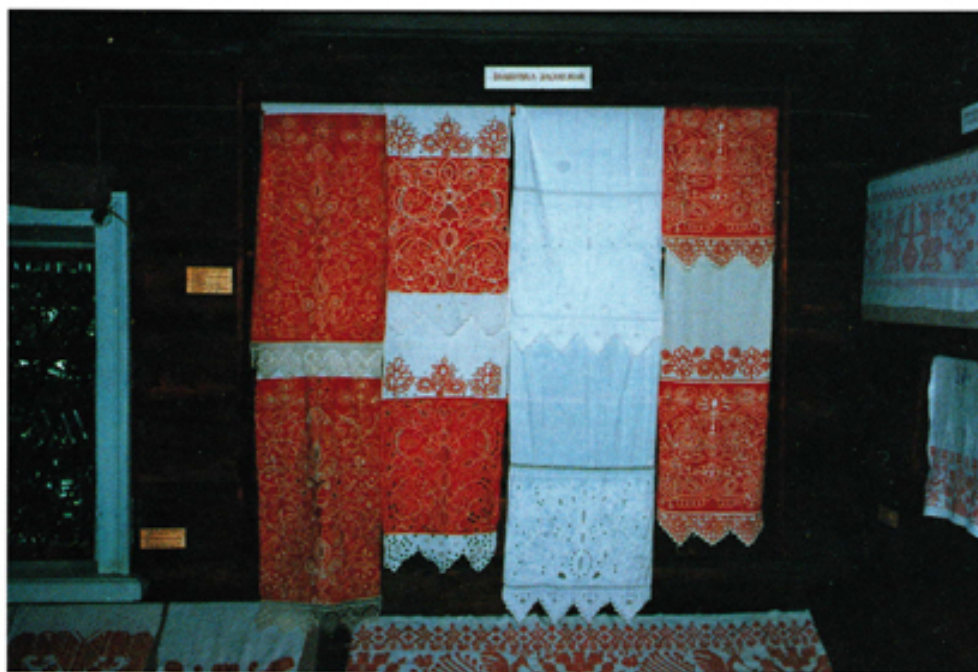
Punapöiminnalla, kumakku-kankaalla ja pitsillä somistettu käspaikka.

A käspaikka decorated with red picking, "kumakku" cloth and lace.

Käspaikkoja Karjalaisen käsityön museossa Kizin saarella. – Kuvat Varpu Tavi

Käspaikkas in the Museum of Karelian Handicraft on Kizi Island. – Photos: Varpu Tavi 1982

ВЫШИВКА И ТКАЧЕСТВО
ПУДОЖСКОГО КРАЯ

Ketjuvirikkausta vuoteenreunuksessa ja käsipaikassa Karjalaisen käsityön museon uudemman käsityön osastolla, Kizin saari, Äänislinna, Petroskoi. – Kuvat Varpu Tavi 1982

Chain crochet on a bed border and käsipaikka in the department of more recent handwork in the Museum of Karelian Handicraft on Kizi, Äänislinna, Petroskoi. – Photos Varpu Tavi 1982 53

Poimintakuviot käspaikoissa ovat yleensä geometrisia sommitelmia. Keskellä oikealla on kuitenkin kuvattuna ihmisahmoja. Kuvion nimi on "muzikka-kirja". – Kuva Maria Hakokorpi-Jumppanen

Pick-up ornaments on käspaikas are usually geometric. In the centre to the right there are human figures. The name of the ornament is "muzikka-kirja". – Photo: Maria Hakokorpi-Jumppanen

Virkki-Käsityömuuseon näyttelyssä 1988 oli esillä kutoen koristeltuja käspaikan päitä ja eri kirjontamenetelmin ommeltuja tekstiilinpaloja Itä-Karjalasta.

In the 1988 exhibition at the Virkki Museum of Handicrafts were käspaikkas with decorative weaves and pieces of cloth with various embroidery techniques from East Karelia.

Ylhäällä orrella rohtimisia patja- ja hamekankaita.

On the beam are hanging tow cloth mattress and dress cloths.

Vasemmalla luotoksittain ommeltuja elämänpuu- ja lintuaiheita, oikealla ketjuvirkkauskoristelua paidanhelmoissa. – Kuva Maria Hakokorpi-Jumppanen

On the left tree of life and bird motifs in front stitch, on the right chain crochet on shirt hems. – Photo: Maria Hakokorpi-Jumppanen

Patja- ja hamekankaita Aunuksesta 1942. Virkki-Käsityö-museo. – Kuva Maria Hako-korpi-Jumppanen

Mattress and dress cloths from Olonets 1942. The Virkki Museum of Handi-crafts. – Photo: Maria Hako-korpi-Jumppanen

Aunukselaisia kuosaleita – värtinöitä. 1942.

Spindles, "kuosali" from Olonets. 1942.

Pitkät kauttaaltaan kudontakoristeiset juhlapyyheliinat ovat todennäköisesti kulkeutuneet Karjalaan Keski- ja Etelä-Venäjältä. Vasemmalla kuvioaiheena kaksoiskotka, oikealla pagodaa muistuttavia kulttirakennuksia.

Virkki-Käsityömuuseon kokoelmat. – Kuva Maria Hakokorpi-Jumppanen

The long pattern woven feast towels have most likely come to Karelia from Central or Southern Russia. On the left a curio motif, the double eagle, on the right cult buildings in pagoda form. The Virkki Museum of Handicrafts collections. – Photo: Maria Hakokorpi-Jumppanen

Vanhassa aunukselaisessa ikonissa on kirkkoslaavin kielinen teksti, joka suomeksi käännettyinä on seuraava:

Sinun ristillesi me kumarramme, Valtias, ja Sinun pyhää ylösnousemustasi me ylistämme. Aina on oleva kunnian kuningas Jeesus Kristus.

Virkki-Käsityömuuseon ikoninurkkaus. Harvinainen puukoni on viime vuosisadalta, pelastettu palavasta tsasounasta Mäkriällä 1942.

Ikonin kehystäjänä punapoiminta raidalla koristettu käsipaikka. Virkki-Käsityömuuseon kokoelmat. – Museovirasto

The icon corner in the Virkki Museum. The rare wooden icon is from the past century, rescued from a burning tsasovna in Mäkriä, 1942. An old man from the neighbourhood donated it to Tyne-Kerttu Virkki.

The old icon from Olonets has a Church Slavonic text which says: "We bow unto Thy Cross, Saviour, and we praise Thy Holy Resurrection. Jesus Christ shall always be the King of Glory"

The icon is framed with a käsipaikka decorated with a red picking stripe. The käsipaikka is a present. – The Museum Department.

Kasanin Jumalanäiti-ikonin sivulla seisovat Sergei ja Herman Valamolaiset, jotka toivat kristinuskon Karjalaan ja perustivat Valamon luostarin. Ikonin maalasi Irene Schütz 1983 ja lahjoitti Virkki-Käsityömuuseon kokoelmiin. Alla Pirkko Roposen valmistama suitsutusastia 1972. – Museovirasto.

Beside the Kazan Mother of God are standing Sergei and Herman from Valamo. They brought Christianity into Karelia and founded the monastery of Valamo. The icon was painted by Irene Schutz in 1983 and she donated it to the Virkki Museum collections. Underneath an incense burner made by Pirkko Ropponen 1972. – The Museum Department.

Harmaa taloryhmä Aunuksenjoen rannalla. – Armas Lehtimäen maa-
laus 1943.

A gray group of houses by the river at Olonets. – Painting by Armas
Lehtimäki 1943.

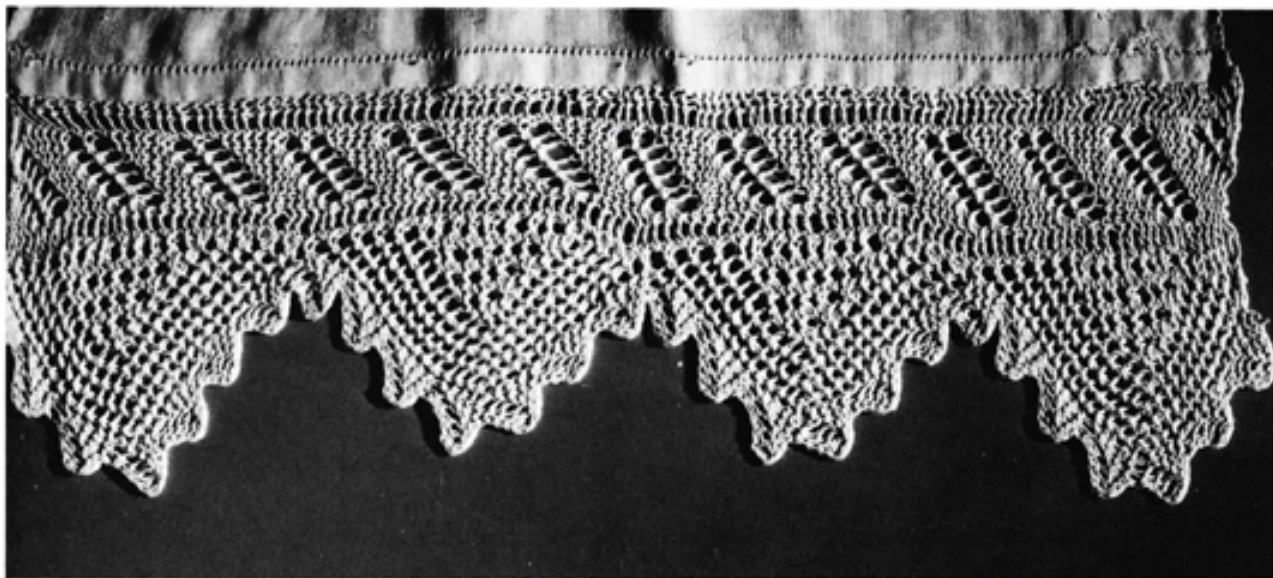

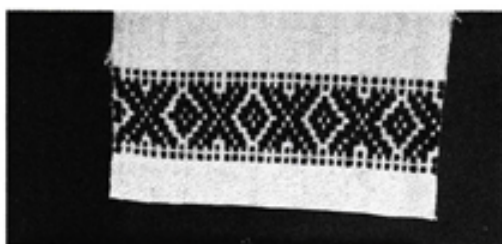
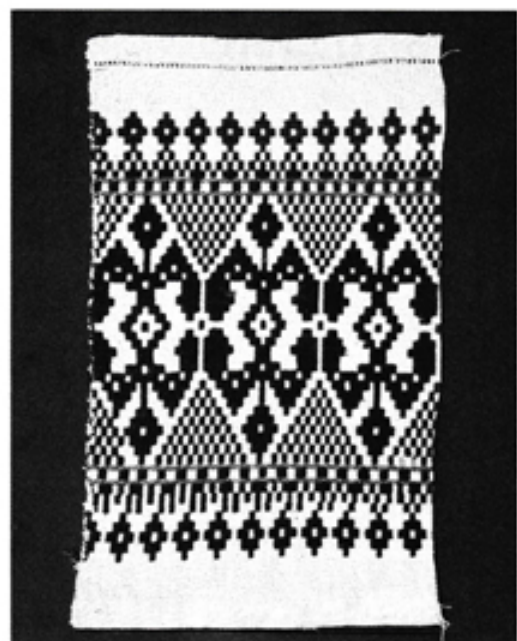
Kansannaisen riepunukkainen ryijy Au-
nuksesta 1942. Virkki-Käsityömuuseo. –
Kuva Maria Hakokorpi-Jumppanen

A rural woman's cloth strip tufted wall
rug from Olonets 1942. The Virkki
Museum of Handicrafts. – Photo Maria
Hakokorpi-Jumppanen

Usein käspaikkaa koristaa pitsi, joko "koukkusella" virkattu tai puikoilla "nieglottu".

There is often a lace decoration on a käspaikka, made either by crochet needle or knitting needles.

Punapöimintaraitoja käsipalkkojen päissä.

Red picking stripes on käsipalkka ends.

Upea häikäspaikka, jossa revinnäiseen on yhdistetty useita muita kirjontalajeja.

A magnificent wedding käspaikka with drawn thread decoration and other embroidery techniques.

Punapöimintaisen käspaikan reunassa on puikoilla "nieglottu" pitsi. – Museovirasto

A red picking käspaikka has a lace knitted with needles.

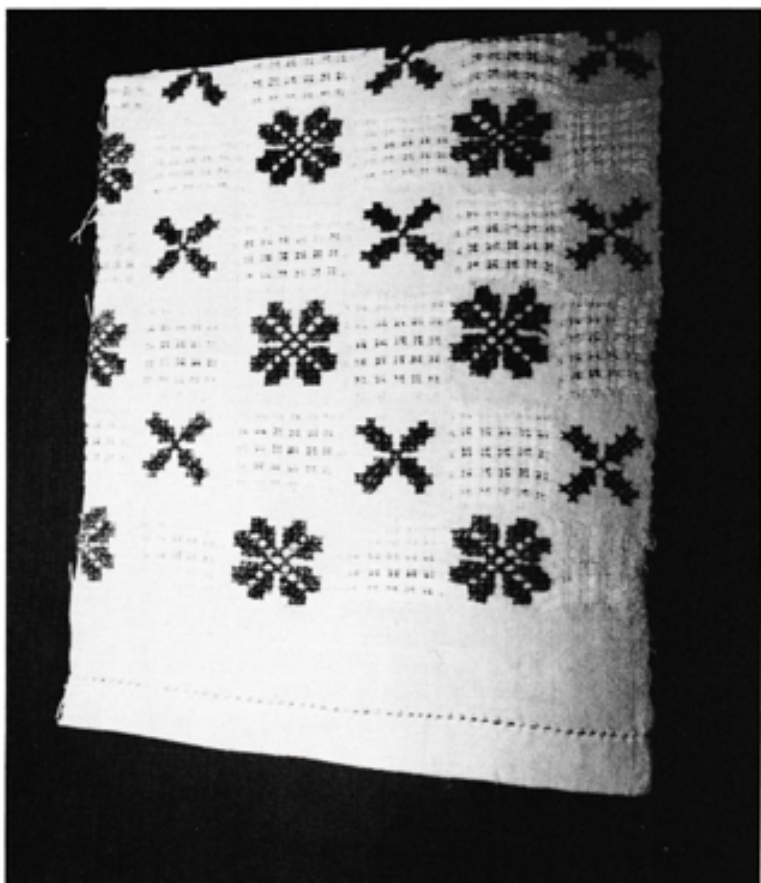
Pitsipointinta on harvinainen koristelutapa käsipaikoissa. Tavallisesti kudottiin 3–5 yksinkertaista koristeraitaa, mutta on esimerkkejä myös figuratiivisten aiheiden kuvaamisesta pitsipointinnalla. Tässä naishahmo ja hevoset. Aunus, Jeroilan kylä. – Museovirasto

White picking is a rare type of decoration on a käsipaikka. Usually 3–5 simple decoration stripes were woven, but there are also examples of figurative motifs done by picking. Here a female figure and horses. Olonets, Jeroila village. – The Museum Department

Sidokselliselle pohjakankaalle ommeltuja ristipistokuvioita. – Kuva Maria Hakokorpi-Jump-panen

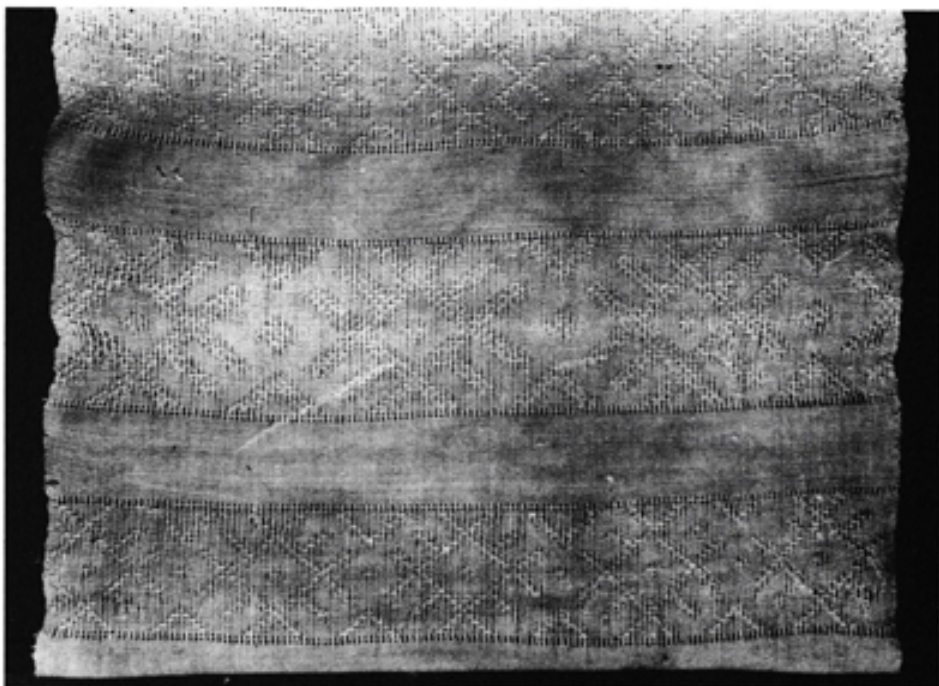
Sewn cross stitch ornaments on a decoratively woven cloth.

Sidoksellinen punapoimintaraidoin kudottu pöytäliinan yksityiskohta.

A table cloth with woven red picking stripes.

Valkealla langalla pitsipointana kudottu käspaikkapää

A woven käspaikka end in white picking.

Nyplättyjä huiveja "piäpaikkuja" Aunuksen työtuvalla pidetystä käsityönäyttelystä 1942. - TK Kim Borg

Bobbin made scarves at an exhibition at the Olonets work room in 1942. - TK Kim Borg.

Pitsihuvit - volotnapsit. Pitsit edustavat ns. nauhatekniikkaa, jota on käytetty runsaasti paitsi Venäjällä myös Tshekkoslovakiassa ja Saksassa. Kiemurtelevat nauhat yhdistetään koukkuamalla. - Omin Käsin - Tuovi Nousiainen.

Lace scarves. The laces are made using the so-called band technique used much in Russia, Czechoslovakia and Germany. The winding bands are connected with crocheting. - Omin Käsin - Tuovi Nousiainen.

Käspaikkoja, joita itäkarjalaiset valmistivat vuarupaikoiksi. Ne ovat pyyhinliinoja, joita käytetään monella eri tavalla. – Kuva Tuovi Nousiainen – Omin Käsin.

Käspaikkas made by East Karelians as hand towels. They were towels used in many ways. – Photo Tuovi Nousiainen – Omin Käsin.

Aunuksen käsityömuuseon kokoelmien käspaikkoja ja revinnäisiä työtuvalla 1942. – Kuva Eero Laaksovirta

Käspaikkas and drawn thread works from the Handicraft Museum of Olonets 1942. – Photo by Eero Laaksovirta

Eräitä käspaikan käyttötapoja:

- pirtin ovensuussa käsastian luona käsipyyhkeinä
- suurnurkassa ikonin yllä
- vierashuoneessa peiliä kehystämässä
- lautasliinana vierekkäin istuvien ruokailijoiden polvilla vieraspidoissa
- synnytyks- ja ristiaismenoissa lahjaesineinä
- häiden yhteydessä kapioiden osana, häahuoneen koristeina, morsiamen lahjoina uusille sukulaisille ym.
- kuolemantapauksen sattuessa ikkunasta ulos ripustettuna tiedottamassa tapahtumasta
- tuulipaikkana hautaristissä jne.

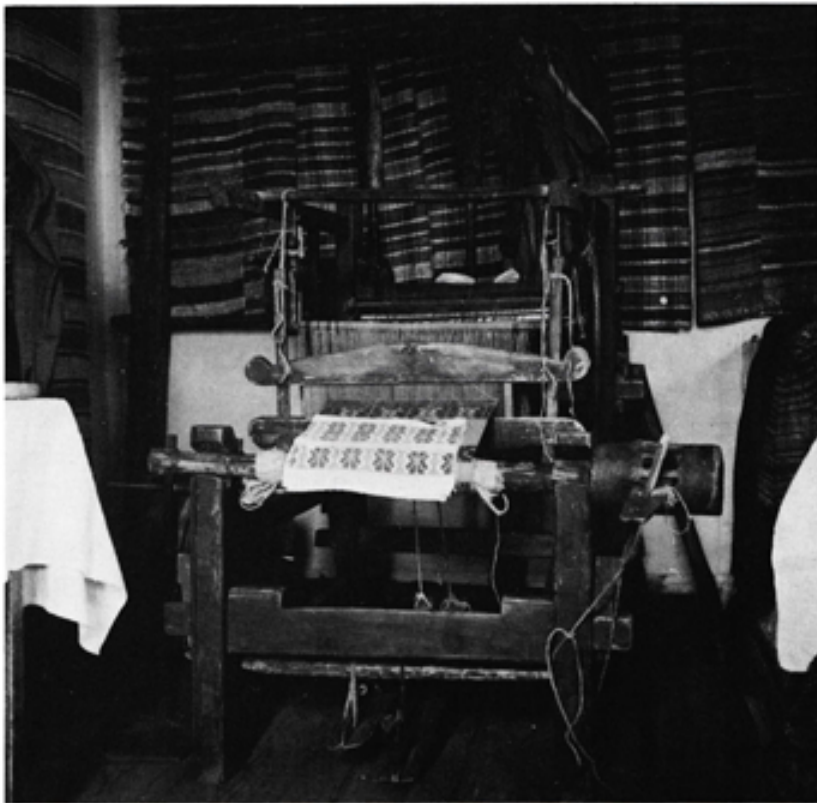
Some uses of the käspaikka:

- by the door of the main room as a hand towel by the washing jug
- above the icon in the main corner
- in the guest room adorning a mirror
- as a napkin to be held on the laps of the people sitting side by side during a festive dinner
- during childbirth and christening as a present
- at a wedding as part of the trousseau, a decoration of the wedding room, the bride's gifts to the new relatives, etc.
- hanging out of the window when a death has occurred to inform about it
- a windtowel hanging on a cross at a grave

Käspaikan tavallisin pituus on 2–3 m. Kuvan käspaikat on koristettu luotoksettain ompelulla, vasemmanpuolimmaisessa on lisäksi virvittäin ompelua. Kuva Äänislinnan kokoelmista 1942. Kuva Tyyni Vahter – Museovirasto

The normal length for a käspaikka is 2 to 3 metres. The käspaikkas in the picture are decorated with front stitch, on the left there is one with pick-up decoration. Picture from the Äänislinna collections 1942. Photo Tyyni Vahter – The Museum Department

Noin 200 vuotta vanhat kangaspuut. Taustalla räsypeittoja. Aunuksen Käsityömuuseon kokoelmista 1942. – Kuva TK Kim Borg

An old loom, about 200 years old. In the background cloth blankets. From the Handicraft Museum of Olonets, 1942. – Photo TK Kim Borg

Jouko Hautala:

Omin Käsän 1/1944

FACTS ABOUT THE DECORATIVE FORMS OF EAST KARELIAN HOUSES

From those times when the gatherers of the Kalevala epic poems – Elias Lönnrot and his successors – in the early and mid 19th century first started their travels to the unknown and far-away East Karelian villages and thus lifted up from years of oblivion to the minds of the Finns and the world this part of the land inhabited by our tribe, Russian North Karelia and Olonets have generally meant for us a secret, exotic region, whose people and culture represent the ancient and lost heroism of the Finnish tribe. Behind the epic gatherers came the linguists and ethnologists, and along with the rise of the national romantic interest in the end of the 19th century, an interest in far-off East Karelia arose among the artists. Painters, writers, musicians and architects travelled to East Karelia and brought home ideas from there, so that the peak of 'Karelianism' left clear traces in Finnish art.

When around the turn of the century and the first decade of the present one the young, enthusiastic architects, Y. Ullberg, T. Tavaststjerna and J. Kekkonen set off to explore the East Karelian traditional architecture, their main motive in the spirit of the time was to search for fruitful motifs and ideas to be used in the art of building and decorating. The material they gathered during their trips is also scientifically quite valuable, and their magnificent works show that the travelling was not done in vain: there was indeed something unique to be found in Karelia. But, these trips and works seemed to put an end to the interest towards East Karelian traditional architecture, and soon the closing of state borders formed a non-transparent curtain to Russian North Karelia and Olonets. Now that this curtain has risen

Aunukselaiskylässä rakennusten päädyt ovat tielle päin. – Kuva Eero Laaksovirta

The house gables face the road in a village in Olonets. – Photo Eero Laaksovirta

Jouko Hautala:

Omin Käsini 1/1944

ITÄ-KARJALAN RAKENNUSTEN KORISTEELLISISTA MUODOISTA

Siitä saakka, jolloin Kalevalan runojen kerääjät – Elias Lönnrot ja hänen seuraajansa – 1800-luvun alkupuolella ja keskivaiheilla ensimmäisiä kertoja suuntasivat retkensä tuntemattomina ja kaukaisina valtaviin salomaiden keskellä uinaileviin Itä-Karjalan kyliin ja siten nostivat tämänkin osan heimomme asumaa maata vuosituhanneista unohduksesta suomalaisen yleisön ja maailman tietoisuuteen, ovat Viena ja Aunus yleisessä käsityksessä merkinneet salaperäistä, eksoottista seutua, jonka kansa ja kansankulttuuri edustavat eräänlaista Suomen heimon muinaista, kadonnutta sankariaikaa. Muinaisrunojen kerääjien jälkiä seurasivat kielentutkijat ja kansatieteilijät, ja 1800-luvun lopulla virinnee kansallisromanttisen harrastuksen johdosta syntyi meillä myös taiteen harjoittajien piirissä suoranainen innostus kaukaista Itä-Karjalaa kohtaan. Maalarit, kirjailijat, musiikkimiehet ja arkkitehdit matkasivat Itä-Karjalaan ja toivatkin sieltä ammentamiaan vaikutteita runsain määrin mukanaan, niin että 'karealismin' loistoaikoina karjalaisuus jätti Suomen taiteeseen melkoisen pysyviä jälkiä.

Kun vuosisatojen vaihteessa ja nykyisen vuosisatamme ensimmäisellä kymmenellä nuoret, intomieliset arkkitehdit, ensinnä Y. Ullberg, T. Tavaststjerna ja J. Kekkonen lähtivät matkaan tutkiakseen Itä-Karjalan kansanomaista arkkitehtuuria, oli heidänkin päävaikuttimenaan ajan yleisen suuntauksen mukaisesti hedelmöittävien aiheiden ja ajatusten etsiminen rakennus- ja koristetaiteeseen sovellettaviksi. Heidän matkoillaan keräämänsä aines on kuitenkin myös puhtaasti tieteellisesti varsin arvokas, ja heidän julkaisemansa upeat teokset osoittavat, että matkoja ei oltu tehty turhaan: Karjalasta oli

up scholars have the possibility to go into the Karelian villages, and the exploration trips have proved, that although much has been destroyed, declined and in lack of care degenerated, the same special world that so much charmed the first visitors is still more or less there: in the gray, closed villages still stand the Karelian houses built of pine and their rich ornamented details defying time and destruction.

The East Karelian rural house, the "karjalantalo", which has often in literature wrongly been called Novgorodian, is quite unique in the way it is found in East Karelia and its borderlands and also in the Finnish Greek Orthodox villages of the Lake Ladoga area. The most outstanding feature of the house when compared to Finnish rural houses is its huge size. The size is due to the fact that almost all the necessary rooms of the household are under the same roof. Normally this combination of rooms and spaces is arranged so that in one end of the building on the upper floor is the main room, the "perti" and the chamber, the "gornitsa", downstairs is a storeroom, the "karsina", upstairs in the other end is the storage for fodder and the carts, the "saraja" and under this the shelter for the animals, the "tanhut", with stys for the lambs and young cattle. There is a space separating the living and household quarters, the "sintso", with the storerooms between the pertti and the saraja. This space has also a storeroom downstairs, the "poklietta". The storeroom under the main room is often windowless and without a door, the way from the main room goes down stairs from a covered box-bench, the "kolpitsa" by the fireplace. Sometimes the storeroom has windows and it has been made suitable for living, so that the building is in fact two-storied. Outside the house are the threshing houses and the saunas, which were set apart because of danger of fire, and some storage houses.

The gray Karelian house built out of round logs and covered with a board roof, is always unpainted and unboarded — if there is boarding covering the living quarters or around the corners, it is made later and is strange to the style — and the house affects the spectator with its forms and outlines: a massive, whole unit. The height of the building, its steep roof with broad eaves and the walls with only small windows are imposing enough and need no extra effects. The real Karelian house has, nevertheless, combined with the harsh forms a delicate, light kind of ornamentation, which fits the general look of the building, because it is not auspicious at the expense of it, but in a way underlines it. It is to be noted, that the authentic ornamentation of the house, unspoiled by foreign loans, is very economical and clearly defined to certain parts, but also made with care and with artistic taste. When looking closer at the ornaments, it is interesting to see that the

tosiaan löydettävissä jotakin aivan ainutlaatuista myöskin tällä alalla. Näihin retkiin ja teoksiin näytti kuitenkin sitten päättyvän harrastus Itä-Karjalan kansan arkkitehtuuria kohtaan, ja pian laski valtiollisten rajojen sulkeutuminen läpinäkymättömän esiripun Vienan ja Aunuksen eteen. Tämän esiripun nyt noustua on suomalaisille tutkijoille taas auennut mahdollisuus päästä Karjalan kyliin, ja sinne tehdyt tutkimusmatkat ovat osoittaneet, että joskin paljon on tuhoutunut, ränsistynyt ja hoidon puutteessa rappeutunut, se sama omalaatuinen maailma, joka niin suuresti viehätti ensimmäisiä karjalanmatkaajia, suurin piirtein katsoen edelleenkin on kokonaisuutena jäljellä: harmaissa, sulkeutuneissa kylissä kohoavat edelleenkin vankat, punahonkaiset karjalantalot rikkaine ornamentaalisine yksityiskohtineen aikaa ja hävitystä uhmaten.

Itäkarjalainen talonpoikaistalo, karjalantalo, jota usein kirjallisuudessa on harhaanjohtavasti nimitetty novgorodilaiseksi, on sellaisena, jona se esiintyy koko leviämisalueellaan, Itä-Karjalassa ja siihen rajoittuvilla seuduilla – myös koti-Suomen kreikkalaiskatolisen väestön asuttamissa Laatokan-Karjalan pitäjissä – varsin omalaatuinen ilmiö. Karjalantalon silmiinpistävimpiä piirteitä verrattaessa sitä meikäläiseen talonpoikaisrakennukseen on sen miltei poikkeuksetta valtava koko. Rakennuksen suuruus johtuu siitä, että miltei kaikki taloudessa tarvittavat huonetilat ovat keräytyt saman katon tai kattoraksojen alle. Tavallisimmin tämä huoneiden ja tilojen yhdistelmä on järjestynyt siten, että toisessa päässä rakennusta on yläkerrassa asuintupa, pertti, ja kamari, gornitsa, alakerrassa varastotila, karsina, toisessa päässä taas yläkerrassa rehu- ja ajokaluvaja, saraja, ja tämän alla karjasuoja, tanhut, josta usein on lampaiden ja nuoren karjan pitopaikoiksi erotettu lääviä. Asuin- ja talouspuolta erottaa toisistaan eteinen, sintso, johon liittyvät pertin ja sarajan välillä olevat aitat. Tässä väliosassa on usein alakerrassakin aitta, poklietta. Pertin alainen karsina on normaalisti oveton ja ikkunaton, yhteyttä pertistä sinne välittää uunin viereisen kannallisen laatikkopenkin, kolpitsan, kautta alas johtava porras. Toisinaan on karsinaan avattu ikkunat ja tehty sekin asuttavaksi, niin että rakennuksesta on tullut täysin kaksikerroksinen. Varsinaisen talon ulkopuolella sijaitsevat talousrakennuksista vain riihet ja saunat, joita ei tulenvaaran vuoksi voida siihen sijoittaa, sekä eräät aitat.

Harmaa, pyöreistä hirsistä rakennettu lautakattoinen karjalantalo, joka aina on maalaamaton ja laudoittamaton – milloin laudoitusta joskus harvoin koko asuinpuolen peittävä tai vain nurkkien laatikointina esiintyy, se on myöhäinen, tyyliin kuulumaton ilmiö – tehoaa katsojaan etupäässä yleisten muotojensa ja ääripiirteittensä rajoittamana, jyhkeänä, eheänä kokonaisuutena. Rakennuksen korkeus, sen leveärystäiset, jyrkässä kulmassa kohoavat

Sammatuksen kylätietä kevät-
talvella 1942.

The Sammatus village road in
early spring in 1942.

Kendjärvi: Honkaselän talo.
– Kuva Lauri Laiho – Mu-
seovirasto.

Kendjärvi, the Honkaselkä
house. – Photo Lauri Laiho
– The Museum Department.

Aunuksenlinnan kirkko, jonka sivuhuoneessa ensimmäiset revinnäiskurssit pidettiin 1944. – Kuva Eero Laaksovirta

The church of Aunuksenlinna. The first drawn thread technique courses were held in a room of the church in 1944. – Photo Eero Laaksovirta

Kylänäkymä Aunuksesta 1942. – Kuva Eero Laaksovirta

A village view in Olonets 1942. – Photo Eero Laaksovirta

seemingly pure decorations also have functionalistic meanings, or they have been developed from certain functions. The facade of the Karelian house is neither one of its long sides, but the gable towards the road or the village pathways. Therefore the ornaments are usually in the gable wall.

As earlier mentioned the house has a board roof. The roof is usually made so that the overlapping boards, grooved for better fitting and tightness, rest on a grooved eaves beam, the "potokka" held by hooks, the "kokka", and up at the meeting point are covered by a grooved beam, the "soloma", which runs along the ridge. The from the gable protruding ends of the ridge and eaves gutter are there for ornamentation, and so the soloma and potokka ends are decorated with wood cuttings. Usually they are bigger and curved and are decorated with carpentry techniques of various kinds, so that in spite of the general types, no two resemble each other. It is interesting to see that in the Vepsian villages the soloma end is almost always a horsehead, which sometimes can be found in the villages of the close language relatives the "Lyydi" people, but nowhere else.

On top of the buildings there are often odd-looking knobs at regular intervals. Blomstedt and Sucksdorff found no constructive function for these parts, the "bulbukka", and considered them mainly decorative. But Kekkonen noticed that their function was to unite the ridge gutter and ridge purlin by going through them and thus tighten the roof boards in their place.

The two to three topmost logs of the side walls were usually an eaves-width longer to form natural supports for the protruding sides. These corner consoles have usually been decorated. As also the other decorated parts they vary a great deal in form and are often surprisingly finelooking.

The most prominent and the finest and most varyingly decorated part are the barge boards, the "potsara" boards. They run along the roof hip fastened to the roof purlins at the ridge, the soloma end, and reach out a bit longer than the roof at the lower hip end. The care and trouble used for the wood decorations of the barge boards seems sometimes fantastic. The writer of this was told in Jessoila that the boards of a local house had been worked on for five years. This is easy to believe, because those thick boards are decorated so carefully and richly with primitive tools, that in the end they look like fine lace. The variety of ornaments is very rich. At the point where the barge boards come together there often is a front board, the "liemu", which is also richly ornamented, often by through-going cuttings, like also the potsara ends that are longer than the roof. We are surprised that these boards, as no

katonlappeet ja harvojen, pienten ikkunain katkomat seinäpinnat saavat jo sinänsä aikaan vaikutelman, jonka ei arvelisi kaipaavan lisätehostusta. Aidossa karjalantalossa liittyy kuitenkin tähän karuun muotokieleeseen olennaisesti siro, keveä koristelu, joka laadustaan huolimatta soveltuu erinomaisesti rakennuksen yleisävyyteen, sillä se ei pyri pääsemään esille yleisvaikutelman kustannuksella, vaan pikemminkin niin sanoakseni vain alleviivaamaan sitä. Onkin huomattava, että aidon, vieraiden lainojen turmevalta vaikutukselta säästyneen karjalantalonsi koristeelu on, joskin erinomaisen huoliteltu ja taidokas, kuitenkin hyvin säästeliäs ja vain tiettyihin, tarkoin rajoitettuihin rakennusten osiin liittyvä. Koristelua lähemmin tarkasteltaessa on myös mielenkiintoista huomata, että puhtaasti koristeellisilta vaikuttavilla rakennusosillakin usein on oma rakenteellinen tehtävänsä, tai ne ovat ainakin sen pohjalla kehittyneet.

Karjalantalonsi 'julkisivu' ei ole kumpikaan sen pitkistä sivuista, vaan pääty, joka tavallisesti onkin sijoittunut siten, että se antaa maantielle tai kylän kujalle päin. Koristelu on siksi etupäässä keskittynyt juuri pätyyn.

Edellä jo mainittiin, että karjalantalo on lautakattoinen. Katto on tavallisimmin konstruoitu siten, että limittäin ladotut laudat, jotka usein ovat toisiinsa paremmin soveltuakseen ja muodostaakseen tiiviimmän katonkatteen kourunmuotoiseksi veistetyt, alapäästään nojautuvat kattokoukkujen, kokkien, kannattamaan kourunmuotoiseen räystäshirteen, potokkaan, ylhäällä yhtymäkohdassaan taas ovat katonharjaa pitkin kulkevan, jälleen kourumaisen hirren, soloman, peittämät. Sekä harja- että räystäskourujen päädystä ulkonevat päät ovat kuin itsestään tarjoutuneet koristeellisesti käsiteltäviksi, ja niinpä soloman- ja potokanpäätkarjalantaloissa poikkeuksetta ovatkin joutuneet veistoskoristelun kohteiksi. Useimmiten ne jonkin verran laajenevat ja kaareutuvat, ja niihin on, lähinnä kirvesmiestekniikkaa soveltaen, muovattu ornamentaalaisia aiheita, jotka, joskin niissä saattaa erottaa eräitä päätyypejä, ovat niin vaihtelevia, että kahta samanlaista tuskin tapaa: On mielenkiintoista todeta, että vepsäläisten kylissä solomanpää miltei säännöllisesti on veistetty hevosenpäästä kuvaavaksi: samanlaisia näkee joskus lyydiläsitien, vepsäläisten läheisimpien kielisukulaisten kylissä, mutta ei koskaan muualla.

Rakennusten harjalla on usein omituiselta näyttäviä nuppeja rivissä säännöllisten välimatkojen päässä toisistaan. Blomstedt ja Sucksdorff eivät voineet todeta näillä rakennusosilla, bulbukoilla, olevan mitään konstruktiivista tehtävää, vaan he pitivät niitä puhtaasti koristeellisina aineksina. Kekkonen kuitenkin havaitsi, että niiden tehtävänä on harjakourun ja harjaorren läpi ulottuen yhdistää nämä toisiinsa ja siten kiristää kattolautojen yläpäätklujasti paikoilleen.

other decorative parts, are not painted or even tarred, but in spite of the great trouble are left free to become gray and are disposed to the rotting and crumbling effect of the weather so that they usually are in bad condition, even totally destroyed. – The original function of the barge boards and the liemu has most likely been to protect the roof purlins from rotting. The liemu can also – typical at the primitive level – have the magic function of driving the bad spirits away from the house, because its ornament is usually an old magic figure or later on the Greek Orthodox cross. The most important decoration of the gable is the decorative balcony, the "galdari". It is sometimes very simple supported by a couple of protruding log ends, but often surprisingly richly ornamented and designed. The galdari is that special part which best points out foreign influence from Karelian, because it is evident that when the balcony gets rounded coverings, spiral columns, even painting, which is never otherwise found in Karelian houses, these traits are borrowed, usually from Slavic church architecture. Sometimes smaller gables with palladio ornaments can be seen in addition to the balconies, which are totally strange to our tradition. The forms of the balconies vary greatly, as do also their ornamentation and quality. Sometimes the galdari has the same width as the house, sometimes it is narrower, sometimes adorned with columns reaching up to the eaves, sometimes there are no columns. The ornamentation is found rich and varying in the column forms and in the balcony sides. It is interesting to note that the galdari is always planned when the house is built, either by attaching a log across the gable to support the balcony or by leaving the log ends sticking out of the wall. In spite of these the balcony is sometimes left unbuilt. It is naturally proof of the poverty of the builder, because the galdari, as well as the other ornaments, witness the wealth of the owner. It is difficult to notice the original function of the galdari, because it has no normal balcony functions. Nobody is ever there, it would even be impossible, because it usually has no door or other kind of opening. Although the present function is decorative, it can be thought that it has originated as a loan and a place to dry meat and fish in the air and sun. This function of the galdari can be found even today.

Maybe the most interesting ornament of the Karelian houses are the weather boards of the windows. Their function is clear: to cover up the crack between the wall logs and the window frame. All building styles have used the windows and their surroundings as excellent objects for decoration, and so also in East Karelia. One can find the most skillfully and carefully made weather boards. The fact that they are in the historic styles: the Empire, the Baroque, even the Renaissance, is surprising, when it is kept in mind that the houses lie in the far-off wildernesses of Karelia. Most likely future studies

Sivuseinien pari kolme ylintä hirttä ulottuu tavallisesti räystään leveyden verran muita seinähirsii pitemmälle muodostamaan luonnolliset kannattimet katon päädystä ulkoneville reunoille. Nämä nurkkakonsoolit on miltei säännöllisesti myös valittu koristeveistännän kohteiksi. Kuten muutkin rakennusten koristeosat, ne ovat muodoissaan tavattoman vaihtelevia ja usein yllättävän jalopiirteisiä.

Rakennuksen päädyn silmiinpistävimpiä ja samalla koristemuotoilultaan ja ornamentaalisilta aiheiltaan hienoimpia ja vaihtelevimmin koristeellisia osia ovat tuuli- l. potsaralaudat. Ne lähtevät katonlappen suuntaisina vesikatto-orsien päihin kiinnitettyinä katonharjasta, solomanpään kohdalta, ja ulottuvat jonkin verran vielä katonreunaa pitemmäs katon alareunassa. Tuulilautojen veistoskoristeluun uhrattu huolekkuus ja vaiva tuntuu joskus aivan satumaiselta. Jessoilassa kerrottiin tämän kirjoittajalle, että erään sikäläisen talon tuulilautojen veistäntään oli talon vanhus aikoinaan käyttänyt viisi vuotta. Tämän saattaa hyvin uskoa, sillä niin tavattoman huolellisesti ja rikkaasti ovat toisinaan nuo paksut honkalaudat alkeellisia työvälineitä käyttäen muovatut, että ne lopulta muistuttavat taidokasta pitsikudosta. Ornamentti-aiheiden vaihtelu on niissäkin erinomaisen runsas. Tuulilautojen yhtymäkohdasta alaspäin riippuu useimmiten vielä otsalauta l. liemu, joka sekkin on rikkaasti koristeltu, yleensä lävistämällä, kuten myös potsaralautojen katonlappen ulkopuolelle ulottuvat päät. Meikäläistä ihmetyttää, ettei tuulilautoja ja liemuja enempää kuin muitakaan rakennusten koristeosia yleensä maalata eikä edes tervata, vaan ne niihin uhratun tavattoman vaivannäön jälkeen jätetään vapaasti harmaantumaan ja sään lahottavalle ja murentavalle vaikutukselle alttiiksi, niin että ne useassa tapauksessa ovatkin perin rappeutuneessa kunnossa, jopa kokonaan poissakin. – Potsaralautojen ja liemun alkuperäinen tehtävä lienee ollut vesikatto-orsien päiden suojaaminen lahoamiselta. Liemun suhteen voitaneen kyllä ajatella sen käytännölliseksi tarkoitukseksi – joka primitiivisellä asteella on aivan luonnollinen – myöskin taianomaista pahan karkoittamista talosta, sillä sen koristeaiheena esiintyy usein jokin ikivanha taikamerkki tai tämän myöhäisenä seuraajana samassa tehtävässä kreikkalaiskatolinen risti.

Päädyn huomattavin koristeosa on karjalantalossa koristeparveke l. galdari. Tämä on joskus yksinkertainen, parin seinästä esiin pistävän hirrenpään kannattama parvekeaitaus, mutta usein vallan hämmästyttävän rikkaasti muotoiltu ja koristeltu. Juuri galdari on muuten se karjalantalons osa, jota tarkkaillemalla parhaiten voi erottaa vieraat vaikutukset alkuperäisestä karjalaisuudesta, sillä on ilmeistä, että kun koristeparvekkeeseen ilmaantuu pyörökäärinate, kierrettyjä pylväitä, jopa maalauskoristelua, jota karjalantaloissa muu-

will find similar traits also in the other decorative parts. It is necessary to point out that the window is the part of a house where recent traits are found more often than any other place, because the window is in itself quite recent. The smoke cottage, which has been the origin of the Karelian house, has had wooden window traps instead of windows still about one hundred years ago. In a Karelian room one can find a table in pure Renaissance style – made by a Karelian farmer out of Karelian red pine without drawings. There is usually no other furniture. The window shutters and the weather boards are sometimes painted white, while the other decorative parts are never painted.

The most prominent and most used Karelian house ornamentation has been described in the above text. The list can still be continued: the porch, which was often covered and which is always on the long side of the house, its side columns, door frames, the sintso stair handrails, the door panels – often Empire style – have all been subject to decorating. In some areas there is a delicate, finely decorated balcony around the house on the upper floor level, but there is no room here for further detailing.

It is to be noted that the Karelian house when in good condition and with all the ornaments is one of the greatest achievements of traditional log house building. When looking at an authentic, stately East Karelian rural house one cannot but admire the well-developed sense of form, that has created such a building. It is to be remembered, though, that one seldom meets a perfect example, although the East Karelian houses represent a uniform style. Sometimes a house that no longer is a perfect example has magnificent ornamentation, other times a fine old house is almost totally unornamented. One rarely sees a house with all the possible ornaments. Time and the restless years of the past decades have marked the buildings. Also foreign influence is found, style-less Russian along with the real and pure ornament.

The ornamentation of the Karelian houses is not yet thoroughly studied, so that the motifs cannot yet be classified without knowledge of the origin. We can state, that the Karelian house has spread into the areas of the Finnish-related people and that the motifs in their richness and variety are geometric and stylized animal motifs, which are typical to the Finnish tribes. We can also note that the neighbouring Russians have as ornaments the Terijoki-type of formless fret saw decorations, which cannot be thought to have set an example. It is natural, still, that the influence of the historic styles has come to Karelia through Russia, but when, why and by whom, that is impossible to say, with the exception of the Empire style, which was widely

ten koskaan ei tapaa, kysymyksessä ovat lainamuodot, lähinnä kai slaavilaisen kirkkoarkkitehtuurin välittämät. Parvekkeiden rinnalla saattaa joskus nähdä pallaadioaiheisia pienpäätyjäkin. Tällöin ollaan jo hyvin kaukana ko-toisista perinteistä. Parvekkeiden muodot vaihtelevat suuresti kuten niiden koristelun määrä ja laatukin. Toisinaan galdari on koko päädyn levyinen, toisinaan kapeampi, toisinaan räystäääseen ulottuvin pylväin varustettu, toisinaan pylväätön. Sen ornamenttiikka esiintyy paitsi patsaiden muotoilussa rikkaana ja monimuotoisena reuna-aitauksessa. On mielenkiintoista havaita, että jo taloa rakennettaessa aina suunnitellaan sen galdarikin, joko asettamalla poikki päädyn siitä ulkoneva pitkä hirsi – leveää galdarityyppiä kannattamaan – tai jättämällä äskenmainitut hirrenpääät seinästä esiin pistämään. Usein näkyy parveke näistä toimenpiteistä huolimatta jääneen rakentamattakin. Se on tietenkin todistus rakentajan varattomuudesta, sillä juuri galdarin, kuten muunkin koristelun upeudesta voi säännöllisesti nähdä talon omistajan varallisuuden. Galdarin alkuperäistä rakenteellista tarkoitusta on erittäin vaikea havaita, sillä mitään tavanomaisia parvekkeen tehtäviä sillä ei ole. Siellä ei koskaan oleskella, ja useimmiten se olisi mahdotontakin, sillä tavallisesti sinne ei johda ovea, usein ei minkäänlaista aukkoa, niin että edes pääsytietyä ei ole. Mutta vaikka parvekkeen nykyinen tehtävä onkin yksinomaan koristeellinen, voi kuitenkin ajatella, että sen syntyyn lainavaikutteiden lisäksi on ollut antamassa aiheita tapa kuivata ilmassa ja auringossa lihaa ja kalaa, sillä sellaiseen tehtävään näkee galdaria vielä joskus nytkin käytettävän.

Ehkä mielenkiintoisimpia karjalantalojen koristeellisista osista ovat ikkunoiden vuorilaudoitukset. Niiden rakenteellinen tarkoitus on selvä: seinähirsien ja ikkunankehyyksen välisen raon peittäminen. Kaikkien aikojen rakennustyyli-tylit ovat käyttäneet ikkuna-aukkoja ja niiden ympäryksiä erinomaisen kiitollisina koristeellisen käsittelyn kohteina, ja niin on tehty Itä-Karjalassakin. Näkee usein mitä taidokkaimmin ja huolellisimmin tehtyjä ikkunoiden vuorilaudoituksia. Niissä herättää erikoista mielenkiintoa se ensi näkemältä suorastaan yllättävä seikka, että ikkunoissa on usein miltei puhtaina ja väärentymättöminä täällä keskellä Karjalan erämaiden eristyneisyyttä tavattavissa suurten historiallisten rakennustyylien muotoja: empirestä, barokista, jopa renessanssista saatuja aiheita. Todennäköisesti tuleva tutkimus on erottava samojen tyylien aineksia muissakin rakennusten koristeosissa, tässä se on helpoimmin nähtävissä. On kuitenkin syytä huomauttaa, että juuri ikkuna on sellainen rakennuksen yksityiskohta, jossa hyvällä syyllä voi olettaa tavattavan myöhäisiä vaikutteita enemmän kuin muualla, sillä tosiasiahan on, että ikkuna on sinänsä verraten myöhäinen ilmiö. Savupirtissä, josta karjalantal- lon rakennustapa on kehittynyt, oli vielä vain satakunta vuotta sitten tavallisesti pienet puuluukut, eikä lasi-ikkunoita. Ohimennen voisi kiinnittää huo-

spread also in Russia in the beginning of the past century. And finally it has to be stated, that the Karelians have been able to take, develop, choose and apply both the original and the loans with so good taste, only possible for age long individual and independent cultural traditions; the same culture that has kept alive and refined the Kalevala. As a result of this development we can without doubt talk about Karelian building and ornamentation styles.

Aunukselainen talo Vitelen kylästä. – Kuva Museovirasto.

A house in the village of Vitele, Olonets. – Photo The Museum Department

miota siihen, että karjalaispirtissä saattaa usein nähdä mitä puhdastyyllisimmän renessanssipöydän karjalaisen talonpojan karjalan punahongasta piirustuksitta tekemän. Muutahan huonekalustoa tuskin onkaan. Muista koristeosista poikkeavasti ovat ikkunain vuorilaudoitukset ja niihin liittyvät ikkunaluukut toisinaan – valkeiksi – maalatut.

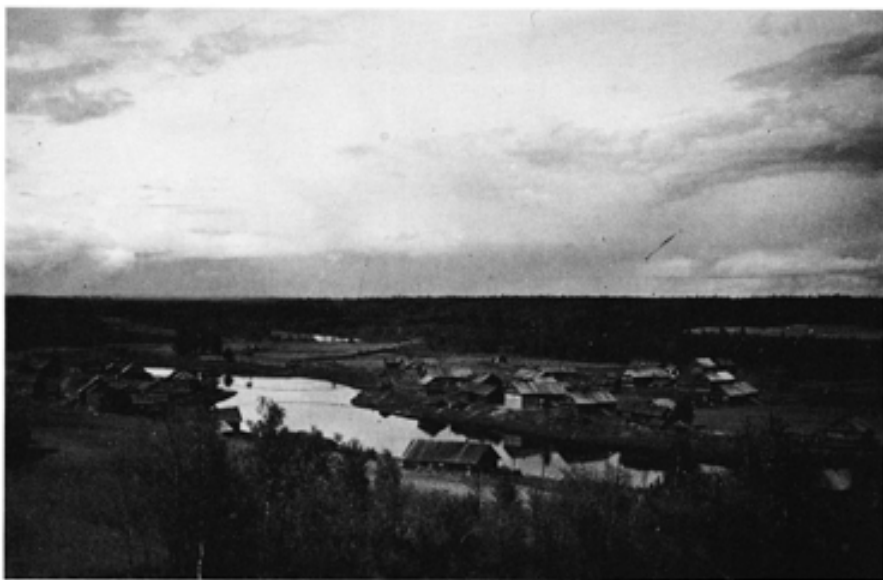
Edellä on lyhyesti esitelty huomattavimmat ja tavallisimmat karjalantalojen koristeelliset kohdat. Luetteloa voisi vielä jatkaa: kuisti, joka usein on kalettu ja aina sijaitsee rakennuksen pitkällä sivulla, sen pielipatsaat, ovien kehykset, sintsossa olevien portaiden kaiteet, sisäovien peilit – usein empiretyyliset – jne. ovat olleet kiitollisia ornamentaalisen muotoilun kohteita; eräillä seuduilla kiertää rakennuksen koko asuinpuolta toisen kerroksen korkeudella upein koristein varustettu siro koristeparveke jne., mutta tila ei salli yksityiskohtaisempaa käsittelyä. Tähän kirjoitukseen liittyvät kuvat antanevat lisävalaistusta.

On todettava, että karjalantalo hyvin säilyneenä ja täydellisin koristeosin varustettuna on upeimpia kansanomaisen hirsirakennustaiteen saavutuksia, mitä yleensä on olemassa. Aittoa, komeaa itäkarjalaista talonpoikaistaloa katsellessaan ei voi olla ihailematta sitä pitkälle kehittynyttä muotoaistia, joka tällaisen rakennuksen on pystynyt luomaan. On kuitenkin huomattava, että lajinsa täydellisen edustajan tapaa vain harvoin, vaikka Itä-Karjalan talonpoikaistalot yleensä kauttaaltaankin edustavat yhtenäistä tyyliä. Usein koristelu on upea rakennuksessa, joka kokonaisuudoiltaan ei enää vastaa aittoa ihannetta, toisinaan taas jalomuotoinen vanha talo on miltei vailla ornamentaalisia aineksia. Useinkaan ei näe taloja, joissa kaikki tai edes useimmat koristeelliset mahdollisuudet olisi käytetty hyväksi samanaikaisesti. Ajan hamma ja viime vuosikymmeninä vallinnut ahdinkotila ovat painaneet rakennuksiin omat merkkinsä. Myöskin on toisinaan tavattavissa vierasta vaikutusta, tyylitöntä venäläistä rihkamaa aidon ja puhtaan ornamentin rinnalla.

Karjalantalojen koristeellinen puoli on toistaiseksi siksi vähän tutkittua, että sen aiheita ei juuri voi ruveta luokittelemaan eikä niiden alkuperää selvittämään. Voidaan vain todeta, että karjalantaloksi nimitettävä rakennustyyppi on levinnyt jokseenkin yksinomaan Suomen suvun asuinsijoille ja että sen koristelun aiheet kaikessa hämäänyttävässä runsaudessaan ja monimuotoisuudessaan ovat etupäässä suomensukuisille kansoille tyypillisiä geometrista ja tyyliteltyä eläinaiheista ornamenttiikkaa. Voidaan myöskin todeta, että naapurina elävillä venäläisillä ja venäläisissä kaupungeissa rakennusten koristelu on jokseenkin kauttaaltaan meille Terijoen venäläishuviloista tuttua muodotonta 'lehtisahaustyyliä', joten sitäkään ei voi ajatella käytetyn mal-

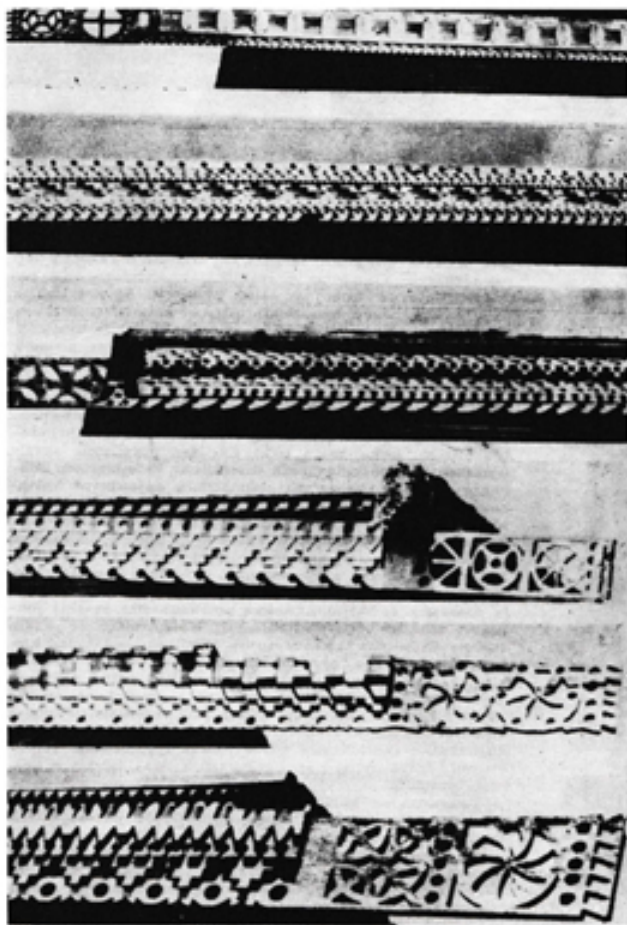
Työtupa- ja kotiteollisuustar-
kastaja Tyyne-Kerttu Virkki
ja työtuvan johtaja Talvikki
Kosonen Aunuksen työtuvan
edustalla 24.5.1942 Tuuterin
ja Keski-Karjalan kansallispu-
vuissa.

Inspector of work rooms and
handicraft Tyyne-Kerttu Virk-
ki and director of the Olonets
work room Talvikki Kosonen
standing outside the work
room on May 24, 1942 in the
national costumes of Tuuteri
and Central Karelia.

Näkymä Kuujärven kylästä.

lina. On kuitenkin luonnollista, että esim. historiallisten rakennustyylien vaikutukset ovat Karjalaan tulleet Venäjän tietä, mutta milloin, miten ja kenen välityksellä, sitä on mahdotonta sanoa muuhun kuin viime vuosisadan alkupuolella Venäjälläkin vallinneeseen empireen nähden. Ja joka tapauksessa on lopuksi todettava, että sekä alkuperäisen että lainatun ovat karjalaiset kyenneet sulattamaan, kehittämään, valikoimaan ja soveltamaan niin varmallalla maulla, että sen ovat tehneet mahdolliseksi vain vuosituhantiset oma-peräiset ja itsenäiset kulttuuriperinteet, se sama kulttuuri, joka on säilyttänyt ja hionut Karjalan runot. Tämän kehityksen tuloksena voidaan epäilyksittä puhua karjalaisesta rakennus- ja koristetyylistä.

Potsaralautojen orna-
mentiikka on usein niin
yllättävän runsasta, että
täytyy ihmetellä sitä
kärsivällisyyttä, jolla
sen kuviot on uurrettu
kovaan honkapuuhun.
– Kuva Jouko Hautala
Omin Käsin 1/1944.

The decoration of the
"potsara" boards is
often so rich, that one
has to wonder the pa-
tience of the person
doing the carving on
hard pine. – Photo
Jouko Hautala

Koristettu talon nurkka Tuoskalan talossa Kuujärven Aunuksessa. – Kuva Lauri Laiho – Museovirasto

A decorated corner of the Tuoskala house in Kuujärvi, Olonets. – Photo Lauri Laiho. The Museum Department

Törökkä. Myöhäistyylinen galdari, jonka alaosan hevosiainen maalauskoristelu on tyyppillistä karjalaiselle kansantaiteelle. – Kuva Museovirasto

Törökkä. A galdari in later fashion. The painted horse motif decoration is typical of Karelian folk art. – Photo The Museum Department

Kuujärvi, Tuuskala. Koristeltuja ikkunalaudoja. – Kuva Lauri Laiho – Museovirasto

Kuujärvi, Tuuskala. Decorated window boards. – Photo Lauri Laiho. The Museum Department

Runsaasti koristettu talon pääty Suurselässä. – Kuva Lauri Laiho. Aunus 1942. Museovirasto

A richly decorated house in Suurselkä. – Photo Lauri Laiho. Olonets 1942. The Museum Department

Puuston talo Aunuksessa Sammatuksen kylässä. – Kuva Lauri Laiho – Museovirasto

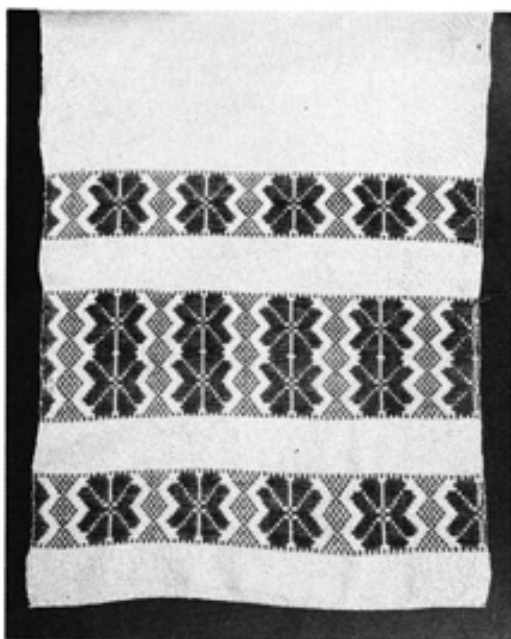
The Puusto house in Olonets, the Sammatus village. – Photo Lauri Laiho. The Museum Department

Puinen hautaristi Paateneen Selgin kylästä Präkkilän hautausmaalta. Käspaikka ristiin solmittuna. – Kuva Helmi Virtaranta 1972 – Museovirasto

A wooden cross on a grave in the Selgi village Präkkilä cemetery in Paatene. A käspaikka is tied on the cross. – Photo Helmi Virtaranta 1972 – The Museum Department.

Punapöimintaraitoja käsipaikkojen päissä. Reunassa myös nyplättyä pitsiä.

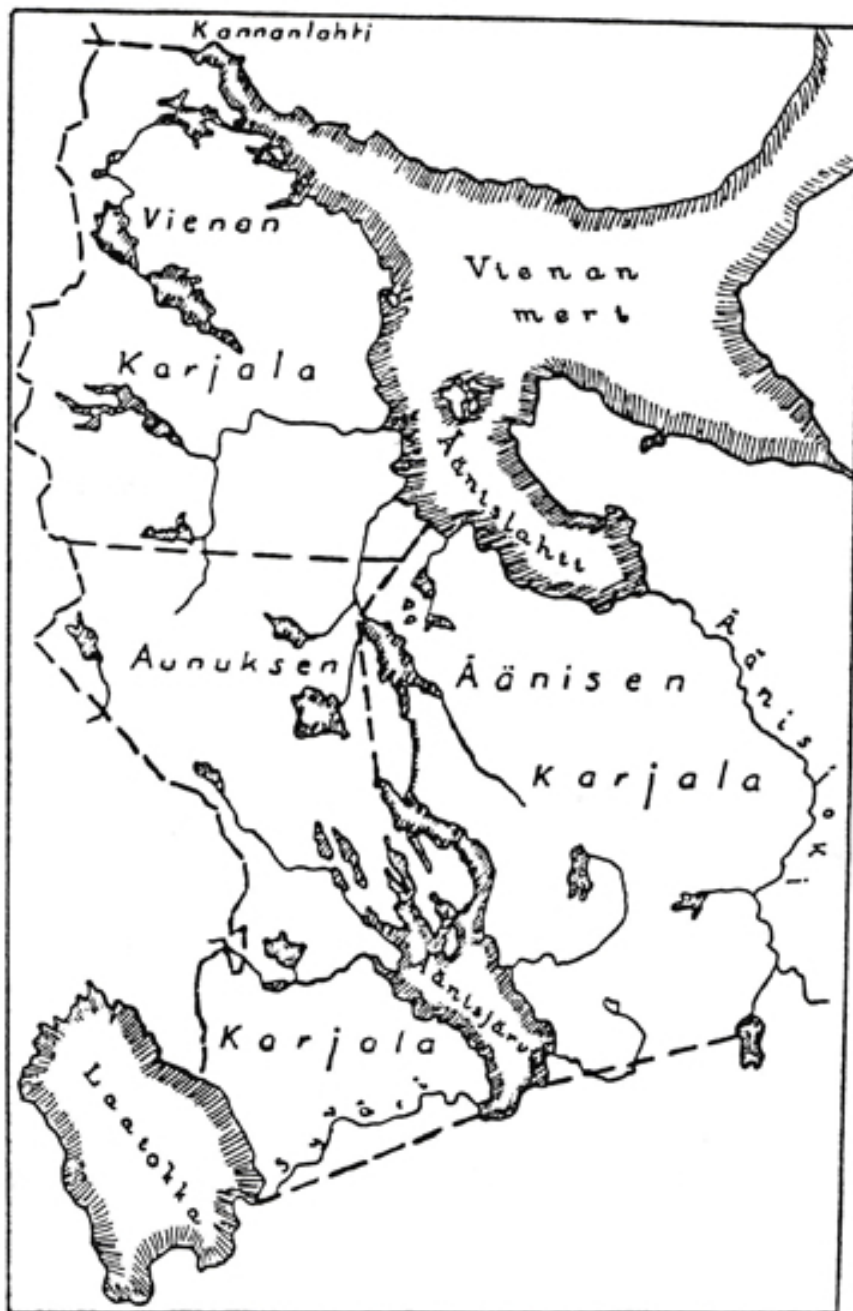
Red picking stripes on käsipaikka ends. Also bobbin-made lace on the edges.

Aunuksen kylänäkymiä
– Kuvat Eero Laaksovirta

Village scenes in Olonets.
– Photos Eero Laaksovirta

KARJALAZIEN LAULU
(P.J. Hannikaisen Karjalaisten laulu)

(The song of the Karelians
by P.J. Hannikainen)

Sugumail näil suomelaisten
oisko muada toista mis,
kuin on randa karjalaisten
karjalaisis lauluizis?
Laulunna sen lahtet läikkää,
ailahinna ualdozet,
rigiet ritškaa, rand'iet räikkää,
igihongat huoguzet

Ei meil suurie rikkahuksie
eikä liigoi hyvyzie,
vain on laulun rakkahuksie
aivan meren syvyzie
eigä n'iidä panna hallat
eigä vilut vihaizet,
eigä vainomiehen vallat,
eigä iske ragehet!

Muga: konza kod'ipuolta
surut suuret ahistaa,
sillos laulu helkkää' huolda,
hil'embäizeh himajaa.
Vain kui päivä parembaine
nouzoo Suomen n'iemen piäl,
sillos kannel karjalaine
helakambah helkkää tiäl!

(Iivari Leiviskä - Eino Kärki:
Itä - Karjala 1942)

Itä-Karjalan eri osat. - The different parts of East Karelia.

TYÖRYHMÄ – WORKING GROUP

Sirkku Döle
Eino Kerminen
Talvikki Lausala
Lea Sapo
Siiri Valli
Tyyne-Kerttu Virkki

TAITTO – LAYOUT

Tyyne-Kerttu Virkki

KÄÄNNÖKSET –

TRANSLATED BY
Kirsti Ahtola

KUSTANTAJA – PUBLISHER

Tyyne-Kerttu Virkki-Säätiö

ISBN 952-90047-1-0

Heloffset Oy Helsinki 1989

Itäkarjalainen nainen on synnynäinen värien käyttäjä. Parhaimpina näytteenä ovat kauniit ohuesta räystää valmistetut matot ja peitot. — Kuva Tuovi Nousiainen — Omin Käsin 2/1944.

An East Karelian woman can use colours. A good example are the rugs and blankets made of narrow cloth strips. — Photo Tuovi Nousiainen — Omin Käsin 2/1944.

Käspaikkojen punapöimintakuviointia. Virkki-Käsityömuuseon kokoelmat. — Kuva Maria Hakokorpi-Jumppanen.

Red picking on käspaikkas. The Virkki Museum of Handicrafts collections. — Photo Maria Hakokorpi-Jumppanen.

